

✓ VESTNIK

NOTICIERO

VII-VIII

1973

XXIV

VESTNIK je glasilo slovenskih svobodnjakov, vključenih v ZDSPB. Izdaja ga konzorcij. Predsednik Edi Škulj, Ramón Falcón 4158, Suc. 7, Buenos Aires. Ureja uredniški odbor. Naslov uredništva in uprave: Ramón Falcón 4158, Sucursal 7, Buenos Aires.

VESTNIK (Noticiero) es el informativo de los combatientes anticomunistas eslovenos. Editor y redactor responsable: Eduardo Škulj, Ramón Falcón 4158, Sucursal 7, Buenos Aires.

VESTNIK (Noticiero) is the voice of slovenian anticommunist veterans.

Ovitek: arh. Jure Vombergar

Imprenta: Talleres Gráficos Vilko, Estados Unidos 425, Bs. Aires (33-7213)

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 1.144.379

.....

.....

Naročnina: Argentina 2.000 pesov (20,— Ley 18.188) Južna Amerika: enakovrednost v dolarjih, ZDA, Kanada: 4 dolarje, Evropa: enakovrednost ameriško-kanadske naročnine. Za letalsko dostavljanje doplačati 3.50 dolarje.

Soborcem in naročnikom v Argentini: članarino in naročnino za Vestnik lahko poravnate tudi v Dušnopastirski pisarni.

VESTNIK-NOTICIERO

1973 - 7/8 — 14. 7. 1973

Director: Eduardo Škulj, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires (7)

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 1.144.379

SALUDO DEL TTE. GRAL. (RE), DON JUAN D. PERON, A TODOS LOS ARGENTINOS

“Quiero hacer llegar a través de este medio, un profundo agradecimiento al pueblo argentino que una vez más nos está dando su confianza y nos está mostrando su fe; fe y confianza que nosotros hemos de llevar adelante con la fe y la confianza que nosotros mismos podemos sumar a la de ellos, para que día esta Argentina, hoy un poco debilitada, desorganizada y triste, pueda levantar su cabeza ante los demás países del mundo con el honor y la gloria que hemos heredado, hemos recibido de nuestros mayores y que tenemos la obligación de forzar a nuestro destino tan brillante y aumentado como sea nuestra capacidad para hacerlo.

Hago llegar a través de estas palabras mi gran cariño al pueblo argentino, mi saludo a todos los argentinos sin distinción de banderías ni divisiones en que hemos estado sumidos tantos años para decirle que la patria llama, y cuando la patria llama a su servicio, es que la fortuna nos tiende la mano. Quiera Dios que sepamos asirnos a esta mano para cumplir el destino que nos está fijando la historia de nuestra patria”.

VELIČINA NJIHOVE ŽRTVE

Naša tisočletna zgodovina je polna bojev, zmag in porazov, ki vse enako pričajo o neuklonljivi volji naroda, ki noče umreti.

A največja tragedija se je začela med drugo svetovno vojno, ko so razkosali in si razdelili našo domovino in ko so okupatorji z juga in severa zapirali po ječah in pošiljali v taborišča smrti naše ljudi. Imena Dachau, Rab in še druga ne bodo mogla biti nikoli izbrisana iz zgodovine trpljenja slovenskega naroda. In med to satansko igro osvojevalcev se je zgodil največji zločin, ko so slovenski komunisti

zasadili trpečemu in preganjanemu narodu nož v hrbet. Začeli so pobijati in ovajati svoje lastne brate.

Toda ljudstvo ni klonilo. Možje in fantje, cvet našega naroda, so na tej zgodovinski prelomnici ostali zvesti svojemu krščanskemu prepričanju. „Naša borba zato je sveta, dokler gruda ni oteta“, so peli slovenski domobrance, ki so branili vero in dom. Sovražnik pa je požigal vasi in cerkve in moril nedolžne ljudi. Tisoči vaških stražarjev so branili vasi, mesta in trga.

Prišlo je leto 1943. Grčarice. Slovensko zemljo je rosila kri slovenskih četnikov, ki so žrtvovali svoja življenja. Istega leta, istega meseca, druga postaja našega narodnega križevega pota: Turjak. Naši bratje so umirali pod streli izdajalcev. Mozelj in Jelendol, grobova slovenskih fantov, sta znamenji na poti k višku naše tragedije v Vetrinju.

Z zaupanjem se je nepremagana slovenska vojska skupaj s številnimi begunci podala zaveznikom naproti v Vetrinje. S prevaro in izdajo pa so bili izročeni svojim krvnikom. Ni bil to zločin, ampak za zaveznike neizbrisna sramota in izdajstvo. 12.000 naših mož in fantov je bilo umorjenih; ni bilo zaslišanja, ni bilo sodbe, le strahotno mučenje in strel v tilnik. To je tisti strahotni zločin slovenskega komunizma: 12.000 pomorjenih, zvezanih na rokah in nogah, ki so padli pod Kajnovimi streli.

Vendar njihova borba za resnico in pravico ni bila s tem končana. Mrtvi govorijo glasneje kot živi in nadaljujejo boj proti zlu. Njihova žrtev so tiste spravne daritve, ki bodo kot kri mučencev se me lepše bodočnosti slovenskega naroda.

Danes se spominjamo njihove junaške smrti in njihovih zapuščenin grobov, na katerih ne gorijo sveče, ne klečijo matere z rožnim vencem v roki. Te grobove skušajo sedanji oblastniki pokriti s plaščem pozabe, vendar ti grobovi so žive priče, so njih pekoča vest, oznanjajo ljubezen in odpuščanje, **a terjajo pravico**. Kri se ne da izprati in kri nedolžnih žrtev vpije do neba. A maščevanje je prepuščeno Gospodu življenja in smrti. Veličina naših junakov pa raste z njihovo smrtjo.

Proti moči nedolžno prelite krvi ni obrambe. Zato je naša dolžnost oznanjati resnico, ta pa je ista kot je bila pred 28. leti. Toda oznanjamo to resnico predvsem z zgledom svojega življenja. Mi smo sprejeli sveto dediščino naših mučencev, moramo biti zato nosilci

resnice in pravice. Bili smo odkupljeni za ceno prelite krvi naših bratov ne samo zato, da ostanemo zvesti in trdni, ampak da smo znanilci tistih idealov, katere so oni potrdili z veličino svoje smrti. Verujemo, da njihove žrtve niso bile zastoj, ampak da je to tisti zaklad, iz katerega bodo črpali še pozni rodovi. Mi zdomski Slovenci moramo biti čuvarji teh duhovnih zakladov, dokler jih ne sprejme ves slovenski narod.

Ko je angel smrti odbral 10.000 zaznamovanih, je bilo nam prizanešeno, da bi kot žive priče strašnega zločina pričali, da je komunizem bil, je in bo največji sovražnik slovenskega naroda. Danes smo raztreseni po vseh kontinentih, toda naši mučenci nas združujejo, njihov spomin nas spremlja v življenju. Spomin na pobite brate je tisti večni ogenj, ki smo ga prinesli s seboj in za katerega moramo skrbeti, da ne ugasne. Pobiti bratje so živa vez med nami in večnostjo.

Prihaja novi val materializma, nove težnje svetovnega komunizma. Stari volk nastopa v novih oblačilih. Zapomnimo si, krvave zarje iz leta 1945 še niso izgubile svojega bleska. Njihov spomin nam vedno govori: za Boga in domovino smo se borili in padli, vi pa ste poklicani, da vztrajate do konca.

Pred skoraj 40 leti je zaklical naš veliki škof Jeglič preroške besede: „Satan ima svojo fronto, pa tudi Kristus ima svojo. In ta fronta ste vi, možje in fantje.“ Tako je govoril slovenski veliki duhovnik. Bilo je na taboru v Celju, in te njegove besede so se urešničile, z vojno in med vojno, z revolucijo in med revolucijo. Kri, Grčarice, Turjak, Jelendol, Vetrinje, pokol in smrt. Večina onih, ki so poslušali Jegliča, je stopila v Kristusovo fronto. Žrtvovali so se in zmagali, četudi v smrti, a zmagali; ker ideja in duh ne umrjeta nikoli.

Na domovino se je spustila železna zavesa. Mnogi smo bili vrženi na ameriške, avstralske in druge zdomske obale. A Jegličev duh gre z nami. Še sta dve fronti. Tudi novi rod, ameriško slovenski rod, v veliki večini nadaljuje Jegličevo izročilo. Hočemo ostati zvesti onim, ki so dali vse, da bi nekoč domovina vse imela, svobodo in vero v Boga. Zato te naše spominske proslave niso samo praznik spomina in žalosti, so dan obnavljanja naše zvestobe, naše narodne krstne zaobljube, ki jo vsako leto znova potrdimo, ko kličemo: Mrtvi in živi predstavljamo eno samo fronto, zvestobo Bogu, narodu in domovini.

Božo Stariha

IZDAJA NAD SLOVENIJO V SVETU

Kot vedno ob sobotnih popoldnevih, kadar je pouk na srednješolskem tečaju v Slovenski hiši v Buenos Airesu, je ponovno pogovor prešel na pojem Slovenije v svetu. Razgovarjal sem se z dijaki, spraševali so in si med seboj pojasnjevali, iskali potov in misli. Sredi največje vneme me prazkine učenka in pravi nekako takole: „...Vse to, kar govorimo o Sloveniji v svetu, se govori samo tukaj... ta in ta je bil na obisku v Kanadi in ta in ta... (brez imen seveda!, da se razumemo) je bil iz Kanade tukaj, pa tam nič takega ne slišijo. Nasprotno, domov hodijo na debelo, konzul jo bil med njimi in ne vem, kaj še vse...“

Skušal sem pojasniti položaj, kakor je pač mogoče samo na osnovi poročil, najsibo časopisnih ali zasebnih, pa še danes ne vem, ali mi je uspelo. Omenil pa sem tudi, da bom o vsej stvari skušal pripraviti članek.

Na uredniški mizi Vestnika sem našel naslednji izrezek in komentar:

LJUBEZEN DO SLOVENSKEGA NARODA

„Prvo je pa seveda skrb in ljubezen do lastnega naroda. Kajti urejena ljubezen se začne pri samem sebi in pri lastnem narodu. Slovenci v tujini smo živi udje narodnega telesa v domovini. Vsi se moramo prizadevati, da bo to telo živo, zdravo in krepko; zato nam je tesen stik z domovino koristen in celo potreben. Pokojni dr. Miha Krek, ki je večkrat govoril na tem slovenskem dnevu je slovenskim dušnim pastirjem v Torontu zadnja leta naročal, naj vse store, da bo v Kanadi rojena slovenska mladina hodila na obisk v Slovenijo. Slovensko domovino morajo na lastne oči videti in neposredno doživeti, to je najboljšo sredstvo, da ohranijo v sebi slovensko zavest in ljubezen do rodne domovine svojih staršev.“

Iz govora J. Kopača, CM na slovenskem dnevu 30. julija 1972 v Torontu. To je pravilno stališče! Če hočemo, da bo mladina domovino vzljubila, si ohranila narodno zavest, se za domovino zanimala in se tudi zanjo žrtvovala, potem mora svojo domovino videti in občutiti. Seveda je potrebno, da starši in naše organizacije mladino na ta obisk pripravljajo. Se pravi: morajo znati govoriti slovensko, biti ideološko podkovani in se zavedati, da pripadajo Sloveniji v svetu. Prav nič pa ni potrebno in celo obsodbe je vredno, ako hodijo v domovino na obisk bivši protikomunistični borci, javni delavci in duhovniki.

Tesen stik z domovino pa dr. Krek gotovo ni mislil tako, bodo zdovski predstavniki vabili medse režimske nameščence in jih tako na „lep način“ vsiljevali tistim, ki so zaradi njih morali zapustiti domovino.

In našel sem tudi tale prispevek:

NE SAMO TRAGEDIJA — PAČ PA ŠKANDAL „

V „Svobodni Sloveniji“ z dne 26. aprila t. l. smo brali:

„Po severnoameriškem kontinentu sta minule tedne romala Akademski pevski zbor ter Akademsko folklorna skupina iz Ljubljane. Predstavila sta se konec marca s koncertnim in plesnim nastopom v Four Season Sheraton hotelu v Torontu, ter so prireditelji vabili Slovence vse od St. Catherine do Hamiltona, od Toronta tja do Oshawe, na področju, kjer živi vsaj 16.000 Slovencev. Toda koncert je privabil največ 2000 udeležencev, kamor je šteti vse slovenske levičarje, stare in mlade, nekaj ekonomskih izseljencev, nekaj tujcev in seveda *nekaj omeđenih ne-značajev z vetrinjskih poljan*.

To moremo trditi toliko bolj, ker so v dvorani spet izobesili slovensko zastavo z rdečo zvezdo, in dasi so nekateri iz protesta zapustili dvorano, je drugim bilo žali za pet dolarjev, da bi se dvignili in odšli.

Vsa koncertna zadeva pa se je spremenila še v tragedijo, ko so bili vsi nastopajoči s komunističnim konzulom na čelu povabljeni po koncertu na večerjo v župnijsko dvorano Marije Pomagaj. Gostitelji so očitno spet pozabili, kdo je dvorano in cerkev Marije Pomagaj zgradil, kdo je nabiral in dajal darove zanjo, organiziral denarno kampanjo in bil reden vernik, kar tiče verskega življenja in financiranja župnije.“

Mislimo, da gornje poročilo ne potrebuje nobenega komentarja. Samo besedo tragedija je treba zamenjati z besedo škandal.

V Ameriški domovini z dne 10. aprila so bili natisnjeni naslednji članki:

ZNANE ZGODBE

Toronto, Ont. — Kmalu potem, ko je bil zadnji ameriški ujetnik izpuščen iz severnovietnamskega ujetništva, so ostali ujetniki, ki so že prišli domov, spregovorili, kako se je z njimi ravnavalo v ujetništvu. Na dan so prišle nam že zdavnaj znane zgodbe o nečloveškem mučenju, s katerim so komunisti od ujetnikov skušali zvedeti vojaške taktične tajnosti ali pa jih pripraviti, da so dajali izjave v nasprotju z ameriško politiko v Vietnamu.

Po izjavah ujetnikov samih je 90% ujetnikov klonilo po takih mučenjih in pristalo na pogoje, ki so jim jih stavili komunisti. Tisti, ki se niso podali, so od zadanih muk v ujetništvu umrli. Drugi ki so srečno preživeli leta trpinčenja v ujetniških taboriščih in bili izpuščeni potem, ko je bil podpisan mir, so prišli domov z dvojnim jasnim spoznanjem: Da je komunizem zlo, v katerem so vtelešene vse bestijalnosti, kar jih človek premore, ko zavrže svojo vero in moralo ter postane suženj Marksove ideologije; in drugič, da je Amerika kljub vsem senčnim stranem dežela, za katero se splača boriti.

Upam, da so naši ljudje zasledovali na televiziji in v časopisju zgodbe teh ujetnikov in obudili zaprašene in v mnogih slučajih 'zadušene' spomine, da so Titovi komunisti ravnali prav tako in v raznih primerih še slabše z našimi ljudmi. Upam da so zlasti tisti sledili zgodbam teh ujetnikov, ki so si

sami naložili nalogo voditi nekakšen dialog s komunisti in si obenem laste avtoriteto, da govore v imenu nas vseh, ki se nahajamo v zdomstvu.

Ti ljudje so v svoji slepoti postali koristna budala in pripravno orodje komunističnega režima, ki si skuša utreti pot v našo sredo in razširiti svoj vpliv v slovenskem javnem življenju v tej deželi. Ti poskusi so zlasti zadnja leta postali tako očitni, da jih samo bedak še ne vidi. Že ob nastopu Ljubljanskega okteta pred nekaj leti se je pokazalo, kakšne načrte imajo titovci in s kakšno vnamo so rekrutirali med nami ljudi, ki so bili pripravljeni zanje opravljati razdiralno delo.

Ko je Tito obiskal Kanado, so se mu vsi ti petokolonaši v naši sredi šli poklonit in mu nesli svoje darove. O vsem tem je podrobno poročala „Tribuna“, ki izhaja v Ljubljani in kjer sem zasledil tudi nekatera imena ljudi, ki so leta in leta uživali naše zaupanje, v stvari pa so bili vselej pripravljeni prodati nas vse za nekaj starih Titovih dinarjev. To se faktično danes dogaja. Mnogi, ki redno obiskujejo domovino, so bili povabljeni na takozvane „prijateljske razgovore“ z varnostnimi organi doma in so pri takih razgovorih bodisi iz strahu ali pa iz simpatij do režima, včasih tudi iz čisto navadne zlobe izpovedali vse, kar so vedeli o tem in onem, ki se politično udejstvuje in dela proti komunističnemu režimu doma.

Ko sem poslušal zgodbe vrnjenih ameriških vojnih ujetnikov, pa potem slišal izjavo filmske igralkice Jane Fonda, ki je dejala, da so ti ujetniki „lažnjivci in hinavci“, sem moral misliti na te naše ljudi med nami, ki so prostovoljno stopili v službo Titovega komunističnega režima in opravljajo zanj umazano razdiralno delo. Kar me je pri vsem tem posebej razočaralo, je dejstvo, da so ti ljudje našli zatočišče v slovenski cerkveni dvorani na Manning Ave., katero so s svojimi prvimi prihranki in žulji pozidali slovenski protikomunistični begunci. Med tem ko v cerkveni veži spominska plošča, posvečena tisočem žrtev komunizma, spominja vernike, ki prihajajo v cerkev, na grozote komunistične revolucije na Slovenskem, se spodaj v dvorani gosti predstavnik te iste komunistične revolucionarne vlade, ki je kriva množičnega umora deset in deset tisočev slovenskih rodoljubov.

Vse to je preveč zame, da bi mogel v molku prenašati. Zamera gori, zamera doli. To je sramota, za katero ni opravičila.

Otmars Mauser

POMILOVANJA VREDNA NAPREDNOST

Toronto, Ont. — V ljudeh je nekaj kar jih žene, da bi bili napredni, da bi vsaj zgledali kot taki. Vsak čas ima svoje zahteve, ki ločijo ljudi v napredne in nazadnjaške. Dandanes so zahteve naprednih: preprečevanje rojstev, odprava plodu, odprava duhovniškega celibata, neposlušnost cerkvenemu učitelstvu, upornišvo oblastem, skrajno popuščanje otrokom, ljubimkanje s komunističnimi elementi, odpravljanje načelnosti in pozabljanje na nekdanje prisega itd.

V želji po naprednosti tudi Slovenci niso izjema. Nekateri ne znajo biti zmierni, ker intelekt ne dopušča, drugi nočejo biti izjema, ker volje manjka. Tudi ne namreč zelo privlačijo vsaj nekatere zgoraj imenovane zahteve sodobne naprednosti. Kako radi se postavljajo z njimi, a se nazadnje osmešijo. To je dokazal tudi koncert „Akademskega pevskega zbora“ in „Akademske folklorne skupine“ iz Ljubljane zadnjo nedeljo v marcu v Torontu.

Kdo bi zameril tema dvema skupinama, da sta prišli obiskat rojake v Ameriki in Kanadi? Tudi komunističnemu režimu ne more nihče škodovati v zlo, če hoče s pesmijo in plesi odbijati vse osti, ki so v svobodnem svetu še proti njemu. Čisto naravno je, da to dela. Tudi prijateljem tega režima — sta-

rim in mladim — v tujem svetu ne sme nihče ničesar očitati, če gredo pozdravit rojake in njihovo pesem.

Pomilovanja vredno naprednost so pokazali včerajšnji borci proti komunizmu, taki, ki so učili in govorili proti njemu v učilnicah in na prižnicah, taki, ki so bili v policijskih in vojaških protikomunističnih formacijah, pa so na vrat na nos leteli v Four Season Sheraton Hotel, da bi videli in slišali slovensko kulturnost. In kaj so doživeli?

Najprej so morali po hodnikih dolgo čakati, da so jim odprli vrata v dvorano. Nato jih je pozdravila z rdečo zvezdo omadeževana slovenska zastava, tista, ki so jo nekoč tako ogorčeno odklonili. Šli so, da bodo videli slovenske narodne plesе, a so jim po pripovedovanju A. S. zaplesali samo enega. Peljal je gospod X. Y. celo družino, da bodo slišali milo slovensko pesem. Nazadnje mi je sam priznal, da so kake tri res ganljivo zapeli. Sami pevci pa so se opravičili, ker navzočim niso razdelili sporeda. Tako seveda ljudje niso mogli ugotoviti, kako malo slovenskega so jim prinesli. Ni čudno, če so nekateri, kot je vedel povedati I. K., že ob pogledu na rdečo zastavo zapustili dvorano. Tudi med pavzo jih je nekaj zmanjkalo. Tistim pa, ki niso šli na koncert, so pa vsi pritrjevali: „Ničesar niste zamudili.“

Tudi nastopajoči baje niso bili preveč zadovoljni. Eden izmed njih je celo vedel povedati, da oni ne nosijo s seboj slovenske zastave z zvezdo. To so izobesili prireditelji, ki živijo in delujejo v tukajšnji slovenski skupnosti. Na splošno so ljudje, ki so mi sami poročali, koncert ocenili nekako takole: Organizacija koncerta je bila slaba. Nudil je premalo slovenskega. Rdeča zvezda je pokvarila razpoloženje vsem. To se pravi, mnogim se je le oglasila vest, ko so jo zagledali, a se jim je škoda zdelo \$ 5, da bi se vzdignili in odšli. Pa korajže je manjkalo. Ni čudno, če se prime glavobol tistih, ki v želji po naprednosti pogazijo načela, za katere je preteklo na Slovenskem toliko mučniške krvi.

Vsa ta koncertna zadeva se je spremenila v tragedijo, ko so bili vsi nastopajoči s komunističnim konzulom na čelu povabljeni po koncertu na večerjo v župnijsko dvorano Marije Pomagaj na Manning Ave. Tisti, ki bi tega ne smeli dopustiti, naj pomislijo samo to, kdo je dvorano in cerkev Marije Pomagaj izgradil, kdo je nabiral in dajal darove zanj, organiziral denarne kampanje in bil reden vernik, kar se tiče verskega življenja in financiranja župnije?! In če so ti ljudje danes v dno duše užaljeni, kdo jim more zameriti? Če bo trpelo župnijsko občestvo, kdo bo nosil odgovornost?!

Komentator

HREPENENJE ALI PROPAGANDA

Toronto, Ont. — Januarja letos se je med Slovenci v Torontu razširila vesela novica o prihodu „Slovenskega akademskega zbora“ in plesne skupine visoki ceni \$ 5 in \$ 6. Bodi kakorkoli že, 25. marec je prišel in z njim tudi izkoristili to lepo priliko. Vstopnice so šle hitro v prodajo — kljub precej visoki ceni \$ 5 in \$ 6. Bodi kakorkoli že, 25. marec je prišel in z njim tudi mi v „Four Season Sheraton Hotel“. Veliko nas je bilo tam že pred 6. uro, mnogi so še prihajali.

Prijetno razpoloženje je vladalo vse do 7. ure, ko bi se moral koncert pričeti. Vrata v dvorano so iz neznanih vzrokov odprli šele ob 7.15 in „jugoslovansko“ ljudstvo je v prerivanju tekmovalo, kdo bo prvi zasedel neštevilčene sedeže, ne meneč se, koliko je kdo plačal, so hočeš ali nočeš sedeli ali stali zadaj. Neki Hrvat z ženo je prišel h gospodični, katera je bila na invalidskem vozičku in je s svojo togoto vrgel plašč in klobuk s sedeža, kateri je bil že zaseden od brata te gospodične.

Dvorana, čeprav nova, ni akustična in je še slabše razsvetljena. Tako v prvem delu programa ni bilo mogoče vdeti nastopajočih. Čudimo se, da

organizatorji niso poskrbeli za napise „Prepovedano kaditi“. Občutek je bil, kot da smo sedeli v kakšnem nočnem lokalu (gostilni) in ne pri kulturnem narodnem nastopu. Štelo se je, da je to „slovenski zbor“ s slovenskim programom, s slovensko kulturo. Nastopil je žal z malo manj kot 70%, vse ostalo je bilo srbsko, hrvaško ali makedonsko. Nismo proti njim, le svoje- ga si več in več želimo.

Pred vhomom so prodajali plošče po \$ 5 komad. Ker ni bilo na ovitku nikakega sporeda pesmi, smo vprašali prodajalko, kaj je na plošči. Odgovor je bil: Vse pesmi, ki jih boste nočoj poslušali. Pozneje doma smo šele ugotovili, da teh, oziroma slovenskih pesmi na plošči ni.

Dragi organizatorji, potrudili ste se, žal ne dovolj! Ali se bo še kdaj zbralo toliko „Jugoslovanov“ v dragi in ne dobro organizirani dvorani? Dvomimo, posebno ne za neoštevilčene sedeže, za katere smo odšteli lepe denarje.

Iz vsega povedanega je samo ugotoviti: lepo je citirati druge, sam pa drugače delati. Kakor je včasih molčati zlato, tako je včasih tudi narobe. Kaj bi bilo napak, ako bi v poročilu o dvajsetletnici slovenske šole v Torontu pri Mariji Pomagaj omenili, da se je šola začela takrat, ko je župnikoval dr. Kolarič? Ali pa se to ne sme povedati, ker dr. Kolarič pač piše o pok. škofu dr. Rožmanu? — Ali bi bilo dalje napak, ako bi omenili, da je pri šoli bistveno sodelovalo Prosvetno društvo Baraga? — Ali bodo zelo zamerili, da obeh učbenikov Materina beseda in Veseli dom kljub dobri pripravi ni moč hvaliti, ker ni nikjer govora ne o domobrancih ne o preteklosti, kot jo mora Slovenija v svetu poznati?

Če ta ali oni odide domov na obisk, je pač šel. Naj sam s svojo vestje obračuna. Če pa neka uradna skupnost, ki naj bi svobodne Slovence v svetu predstavljala, vabi v svoje prostore režimske nameščence, potem je to izdaja nad Slovenijo v svetu. Ta pa sloni najprej na zdomski skupnosti, potem na vseh društvenih domovih in cerkvah, ki so jih prvi politični emigranti postavili kot obrambne tabore. Pa četudi bi bilo kasnejših emigracijskih dotokov številčno več, še vedno velja, da bi morala biti misel zapustitve doma iz ideoloških razlogov veliko bolj močna kot vse druge. Jasno pa je, da je še vsakdo, kdor se je podal na kolaboracijo s komunizmom, v tej tudi omagal. In nikdar ne bo mogoče trditi pred mladimi, rojenimi v zdomstvu, da smo zavestno zapustili dom zaradi odklona tedanjih in sedanjih oblastnikov, če se jim gremo sami klanjat. Brez potrebe in še opravičila ni za to. Slovenija v svetu je skupnost, ki spoštuje narodna izročila gradi bodočnost, zavedajoč se da ji ne perejo možganov ali izvajajo nasilje ne Dunaj ne Rim, ne Beograd ali Zagreb, ne Moskva ali Washington. ne London ne Peking.

Takšne izdaje nad Slovenijo v svetu ne prihajajo iz vrst mladine. Ta bo imela do domovine pravičen odnos, če ji bomo znali vcepiti osnovne poj-

me: življenje v svobodi, v demokraciji, spoštovanje držav, kjer njihovi starši živijo kot emigranti, odločna volja, da ne bomo klonili. In pri tem je treba posebej poudariti: slovenski narod so reševali stoletja duhovniki, ki so bili odgovorni edinole pred svojim škofom in slovenskim narodom. Duhovniki, čigar odgovornostna centrala ni na slovenskem ozemlju, bi morali najprej temeljito premisliti: ali je to, kar delam, v korist mojemu narodu, in šele potem... kaj pa red od mene zahteva ali mi svetuje. In ponovno se čuti odsotnost zdomskega škofa — četrtega. kot smo ga pred časom zahtevali, ki bi moral biti stalna postavka v stalnosti slovenske emigracije take ali take.

Pavle Rant

Dr. Ludvik Vrtačič

KRITIČNE PRIPOMBE K USTAVNIM SPREMENBAM V JUGOSLAVIJI

Predavanje v Dragi 1971

Nadaljevanje iz štev. III/IV 1973

Napravimo majhen logičen sprehod. Država je orodje v rokah vladajočega razreda. Brezrazredna družba ne pozna več instrumenta prisiljevanja — države. Samoupravna družba ni torej nič drugega kakor brezrazredna družba. In kaj je brezrazredna družba po Marxu? (Glej, še kot ideja ni jugoslovanski družbenopolitični sistem noben zgodovinski novum!). Marx jo definira per negationem. Vse, kar najde v razredni družbi, je odpisal v brezrazredni. Brezrazredna družba je pri njem brez tega, tega... in tega. Pri tem ne smemo pozabiti, da je bil Marx po študiju filozof. Moral je vedeti, da so na ta način nekateri teologi in filozofi v srednjem veku poskušali dojeti Boga. Že ta sama logična pot, ki jo je Marx ubral, da bi definiral brezrazredno družbo, nam dovolj jasno pove, da nam ni govoril o „raju na zemlji“, čeprav je to včasih mogoče sam hotel in čeprav so to predvsem drugi od njega pričakovali. Na zemlji rečemo bobu bob. To je pozitivna definicija. Pojem „samoupravna“ družba že zaradi besedne oznake moremo definirati samo pozitivno. Beseda „samouprava“ družbe kar kliče po deskripciji. Kako je to le neki mogoče? se moramo spraševati brez konca. Tudi

tukaj je Marx položil temeljni kamen — „svobodne proizvajalce.“ In zapomnimo si: samo te. Vse drugo je Marx pokopal z razredno družbo. Izhodišče za nadaljnje razmišljanje o samoupravni družbi je torej sledeče:

1. da izhajamo od svobodnih proizvajalcev,
2. da zapustimo vse kategorije, v katerih smo mislili v razredni družbi.

Najprej stojimo pred večno dilemo: Svobodni proizvajalci tvorijo družbo. Komu bomo dali prednost — njim ali družbi? Bomo izhajali od svobodnih torej samoupravnih proizvajalcev ali od samoupravne družbe? V prvem primeru je družba le rezultat — vsota — vseh samoupravnih razmerij *med* svobodnimi proizvajalci samimi, v drugem primeru pa je družba tista, ki je samoupravna, mislimo jo kot samoupravno *enoto*, celo kot pravni subjekt. Pri tem mislim na razmerje med samoupravno družbo in Cerkvijo, o katerem večkrat teče beseda v Sloveniji. Nekaj pa je le obema zamisliva samoupravne družbe skupno: Obe predpostavljata, da v družbi obstajajo samo samoupravna razmerja. Zaradi te skupne predpostavke imata ti dve družbi tudi to skupno, da tako eno kot drugo lahko definiramo samo per negationem. To je razvidno že iz Kantovega logičnega pravila: „Vsebina in obseg pojma sta si v obratnem razmerju. Čim več namreč pojem obsega, tem manj vsebuje.“ Razglasiti vse za samoupravno, se pravi, odpisati vse, kar ni samoupravno — tako se pride po najkrajši poti do *societas perfecta*. V teoriji seveda. To je bilo potrebno poudariti, ker nekateri v Jugoslaviji mislijo, da bi našli rešitev, če bi bil posameznik resnično samoupraven. Zanimiva je ta teza le v toliko, v kolikor pokaže, da v samoupravni družbi, s poudarkom *na* družbi, ni mesta za samoupravne proizvajalce. Ko smo že pri samoupravnih razmerjih in ker drugih v *samoupravni* družbi ni, zakaj govorimo v jugoslovanski samoupravni družbi o *samoupravnih* sporazumih in *družbenih* dogovorih? Človek bi mislil, če je družba samoupravna, potem je družben toliko kot samoupraven, in obratno. Le po asociaciji mi pride na misel razgovor dveh obrtnikov v „Pavlihi“: „Nekje sem bral,“ pravi prvi, „da sta šesti čelavec v privatnem sektorju in šesta tona v privatnem avtoprevozništvu *mejnika* (podčrtal L. V.) našega socializma.“ — „Znajdi se in preskoči šestega delavca,“ mu odgovori drugi. „Za petim vzemi takoi sedmega. Na ta način jih imam jaz zaposlenih že osemindvajset.“ In kje je mejnik našega samoupravljanja? Pred vrati družbenih organizacij.

Čas je že, da se zamislimo, kaj bi lahko rekli o pojmu „samoupravna družba“, oziroma, da se vprašamo, kako ga *vidimo* z našimi notranjimi očmi, kadar ga mislimo.

Vidimo družbo, ki je prepojena z istim duhom. Osveščena je, bi

tudi lahko rekli. Kar je v celoti, je tudi v njenih delih. Ko namreč začnem zaznavati posameznike v družbi, vidim, da so vsi enako naravnani k smotru samouprave, ki ni nič drugega kot življenje družbe v posameznikih in posameznika v družbi. Naš večni problemček o razmerju med posameznikom in družbo je za večno razrešen v samoupravni družbi s poudarkom na družbi. Družba je samoupravna, če nosi v sebi *princip* samouprave, ki je oz. ki si ga drugače misliti ne moremo kakor *življenjski princip* te družbe, kakor govorimo o življenjskem principu vsakega živega organizma. Družba ni samoupravna zato, ker se samoupravlja ali ker si domišlja, da se samoupravlja, temveč ker nosi v sebi princip smoupravljanja. Da bo tole vsakomur jasno: Družba ni ura in mi nismo njeni koleščki. Ura ni samoupravna. Ko se pokvari, jo nesemo k urarju. Princip uprave, je torej izven nje. V tem je razlika med organizmom in strojem ter njunimi deli. Samo mimogrede prvo zbudljivo vprašanje: Kateremu pojmu odgovarja bolj jugoslovanska samoupravna družba — pojmu „organizma“ ali „stroja“, recimo „ure“? Če pomislimo na številne revizije in na vedno istega urarja, je odgovor na dlani. Vsekakor na moji. Vrnimo se k pojmu „organizma“. Najprej dva odgovora na ugovor, ki bi ga kdo od vas mogel najaviti: „Kako to namreč, da si upam nategovati pojem „samoupravna družba“ na pojem „organizem“. Prvi odgovor je spoznavno-teoretičen. Človek ne more iz svoje kože. Poglejte, ustvarjen je po božji podobi. Boga pa naslika največkrat po svoji. Res nebogljen, ta naš duh. Drugi odgovor pa je zgodovinski: nisem prvi, ki bi se poigral s takimi in podobnimi idejami.

Ker vsakdo od vas pozna življenje organizma, *njegovo* samoupravo, smem vas povabiti na sledeče primerjanje: Kaj je živčni sistem? Odgovorimo na način, ki bo tudi za družbeni proces razumljiv: obveščanje v dvojni smeri — v središče in iz središča. Kako je s tem v Jugoslaviji? Pretakanje krvi — življenjskega soka — gre do zadnje celice in samo toliko, kalikor je potrebno. Kako je s pretakanjem materialnih dobrin v Jugoslaviji? Kako je bilo včeraj in kako bo jutri? Kdaj je bliže pojmu „organizma“? Ko so pumpali iz enega predela v drugega? Ali sedaj, ko bomo z ustavno operacijo „montirali“ najmanj šest zaklopk na ožilju? Vprašanja pa lahko postavljamo tudi v smeri družba-organizem. Kaj bi to bila nerazvita področja? In socialna diferenciacija? Je kdo že kdaj slišal, da živi neki organizem na račun drugega? In še eno vprašanje iz naše osebne prakse: Ko nas zob pošteno boli, so naše noge takrat za ples?

Vsekakor je jasno, da stojimo pred aut-aut. Smo za pojem „samoupravne družbe“, v katerem njeno predstavo ponazarjamo s pojmom „organizma“ — v tem primeru jugoslovanska družba *ni* samoupravna; ali pa vztrajamo pri tem, da jugoslovansko družbo še kljub temu

imenujemo samoupravno — v tem primeru naredimo intelektualni salto mortale. Aut-aut.

Glede epitetov „pluralistična“ in „demokratična“ družba ne bom izgubljal veliko besed. Organizatorjem teh študijskih dni nisem obljubil razprave, temveč samo pripombe.

Govoriti o pluralizmu v Sloveniji je dvakrat zgrešeno. Prvič, če smo samoupravna družba, ali če to vsaj hočemo postati, potem ni mesta za pluralizem mnenj, v kateri ne veljajo več dosedanje kategorije, in iz pojma „samoupravne družbe“ kot organizma. Niti „družiti se“ ni več problem, o čem bi torej sploh še razpravljali? Živimo — in basta. Drugič pa, če smo še vedno z obema nogama na tej materi zemlji, potem pluralizem mnenj za nas nekaj pomeni. Niso to tista privatna mnenja, ki jih ima vsakdo lahko na Slovenskem, „in sicer na vseh ravninah narodovega življenja, od gospodarstva do kulture“, kakor mi piše v odprtem pismu priznan slovenski sociolog. Kaj se komu po glavi blodi na vseh ravninah, od gospodarstva do kulture, to je meni prav malo mar. Mene bi zanimala različna mnenja na vseh ravninah gospodarstva, na vseh ravninah politike, na vseh ravninah kulture — mene zanimajo različna mnenja v *vertikali* in ne tista prav pri tleh, pa čeprav na vseh ravninah, od gospodarstva do kulture. Jezik, to čudo božje! Verbum... In Beseda je meso postala... Hočem reči, kako tesno smo povezani z jezikom. Ko slišimo „na vseh ravninah“, si mislimo takoj učeno: „na vseh nivojih“ gospodarstva, politike, kulture, itd. — pa se takoj prebudimo in povzamemo stavek še enkrat: „na vseh ravninah narodovega življenja, od (podčrtal L. V.) gospodarstva do kulture.“ O sancta subtilitas professorum nostrorum! Saj bi to moral vedeti, ko poznam zakon o tisku, in ko vem, da opozicije v Sloveniji ni. Torej smo prav pri tleh na vseh področjih.

Z „akcijo“ 25 poslancev je postal tudi pojem „demokracije“ spet aktualen. Kar sem povedal o pluralizmu v samoupravni družbi, velja mutato nomine tudi za demokracijo, pa čeprav je o tem dvard Kardelj drugačnega mnenja, ko pravi v referatu o ustavnih spremembah: „Naša socialistična in samoupravna družba se mora razvijati tudi kot demokratična.“ Toliko lepih besed v enem samem stavku! Ker pa de facto nismo samoupravna družba in ker je bila „akcija“ 25 poslancev — v kolikor o tem lahko sodi nekdo, ki ni bil soudeležen — demokratičen političen akt, je njegova interpretacija važna. In tukaj se zatakne. Zopet vas povabim k vajam logičnega mišljenja. „Demokracija“ se pravi po slovensko „vlada ljudstva“. Ta termin bi lahko popolnoma zadostoval za besedni izraz naše „ljudske oblasti“ takoj po vojni. Iz nepoznanega razloga smo jo dali na kvadrat: ljudska demokracija. Dobro. Še danes pa uporabljamo termin „socialistična demokracija“ za razliko od „meščanske demokracije“. In kakšna je ta razlika? Kaj pravi

e tēm Zdenko Roter v „Delu“ 5. avgusta 1971? Prav to, kar smo slišali od vsega začetka. Pa tudi to ni nič posebnega: Katoličani ponavljamo dogme, ki so stare že celo več stoletij. Samo, ali se vam ne zdi, če se demokratiziramo že najmanj dvajset let in to na način, ki se vsaj *formalno* približuje parlamentarni demokraciji, da bi bil že čas, da bi na novo interpretirali naše pojme in naša dejanja? Le pogledjmo Roterjeva izvajanja bolj natančno, da bomo videli, kako smo si z demokracijo na jasnem v letu 1971. „5. Socialistične demokracije ali demokracije v samoupravnem socializmu nikoli nisem razumel kot *meščansko formalno demokracijo*, v kateri so si državljani načelno politično enaki v tem, da razpolagajo z nekaterimi klasičnimi političnimi pravili, *dejansko pa v njihovem imenu odločajo ozke oblastniške in politične skupine, elita*. Našo demokracijo sem razumel kot družbeno demokracijo, v kateri niso družbene politične pravice priznane in zakonsko zapisane le za ogled, okrasek, marveč zato, da jih ljudje čimboli uporabljajo in na ta način odpravljajo pregrado med seboj in političnimi predstavniki na vseh ravneh.

„6. Skupščino SRS sem razumel v resnici kot najvišje politično predstavniško in samoupravno telo, ki naj se od meščanskih parlamentov razlikuje tudi po tem, da se v njej sprejemajo odločitve, sklepi, zakoni in i volitve tudi z resnični msodelovanjem vseh poslancev, ki se v delo tvorno vključujejo. Torej ne kot parlament, ki je v bistvu zbor kimavcev, glasovalni stroj, ki nima svojega obličja. Nikoli je nisem imel za nekakšno vzvišeno telo, pač pa sem jo razumel kot delovno organizacijo, ki se odloča v tesni povezanosti z družbenopolitičnimi organizacijami od zveze komunistov do SZDL, toda ne kot njihovo sredstvo. njihova podaljšana roka, ki je nesamostojna, marveč kot njihov tvorni sodelavec.

„7. Kot drugi, sem tudi sam z veseljem sprejemal sklepe o demokratizaciji kadrovske politike, ki naj ne bo le pravica ozkih skupin ali posameznikov, ki brez priziva odločajo v svojih kabinetih, marveč pravica in dolžnost čim širšega kroga ljudi, s poslanci vred. Videl sem tesno povezanost med demokratizacijo kadrovske politike na vseh ravneh od podjetja do federacije na eni strani, in vedno širšimi možnostmi izbora kandidatov, katerih število je vedno večje zaradi vedno večje strokovnosti ljudi, pa tudi zato, ker stopajo v življenje vedno nove generacije, ki so pripravljene prevzeti odgovorne dolžnosti. *Zato sem videl globoko nasprotje med deklarirano demokratizacijo kadrovske politike na eni strani in tisto ozkosrčno kadrovsko kombinatoriko v zaprtih sobah, kjer šahirajo z majhnim številom vedno enih in istih ljudi*. In prav zato sem menil, da je velik korak naprej to, da vedno bolj množično prakticiramo uvajanja večjega števila kandidatov za neko vodilno mesto, kar je lahko koristno dopolnilo in demokratična razširitev še tako

skrbnega pretehtavanja v različnih kadrovskih komisijah različnih družbenopolitičnih organizacij in predstavniških organov.“ (Podčrtal L. V. — Iz podčrtega se vidi, da Roterjeva definicija meščanske demokracije odgovarja resničnemu stanju v „socialistični demokraciji“. V čem je torej differentia specifica?)

Po vseh teh razmišljanjih je, tako vsaj upam, vsakomur jasno, da bi bilo težko trditi, da se jugoslovanska družba resnično razume kot samoupravna, pluralistična in demokratična. Na začetku začetka bi nam morali biti vsaj ti pojmi jasni, da bi lahko kaj takega trdili.

3. O pomembnosti jasnih pojmov za družbo in posameznika

Če sem do sedaj razpravljal o osnovnih pojmih družbenega življenja, o družbi nasploh in o posameznih družbah, ki so se izoblikovale v zgodovini človeštva — nekatere sem seveda samo navedel — sem to storil, ker sem prepričan, da so jasni pojmi zelo važni za družbo in posameznika. To bi sedajle rad prav na kratko pokazal, ker se mi zdi, da se tega premalo zavedamo.

1. jasni pojmi so nam potrebni že zaradi ekonomičnosti našega mišljenja in delovanja ter

2. zaradi dialoga

ad primum: Vsi dobro vemo, kako važno je, da že fantek ali punčka ve, kje je desna in kje leva; da šolarček ali šolarka ve, da ne more sešteti pet jabolk in tri hruške, ker eno so jabolka, drugo hruške. Če bi šel fantek na cesto in bi tega ne vedel, bi bil v največji nevarnosti, in šolarček bi dobival „cveke“, dokler se ne bi naučil ločiti jabolka od hruške in matematičnega pravila seštevanja. To se nam zdi tako naravno, da si glede tega nihče ne beli glave. Ali pa je tudi naravno, da predsednik ustavnega sodišča Slovenije Vladimir Krivic piše, da „so ustavna sodišča najbolj zainteresirana, da bi bili ustavni teksti čim bolj stalni, kratki in jasni. Take želje pa moramo, pripomni predsednik zaenkrat še premakniti v bodočnost.“ Torej je nekdo pisal te ustavne spremembe tako, kakor če bi jaz pisal stari mami in bi si mislil, če ne bo razumela, se bova pa že še pomenila. Ustavno sodišče pa to enostavno premakne v bodočnost. Lepa reč. Če bi železnica imela tako nedomišljen vozni red, kako bi se hudovali mi spodaj in oni zgoraj bi klicali na odgovornost samoupravne organe železnice. Odgovornega do sedaj seveda niso znali najti. Da pa so ustavne spremembe nejasne, to nikogar ne moti. Kardelj sam priznava, „da predloženi osnutek ustavnih amandmajev v strokovnem pogledu še ni do kraja dodelan“ — se komu od vas posveti, v kakšne mpogledu je dodelan, če ni v strokovnem? In pri tem nedodelanem tekstu je ostalo, potrdi Vladimir Krivic.

Vprašanje, ki ni več spoznavnoteoretično: Je tako delovanje najvišjih ustavnih teles družbeno odgovorno? Prav bi bilo, če bi na teh mestih začeli resno jemati družbeno odgovornost, kajti šele *clara pacta* — in ustavne spremembe so *pacta* — bi nam dala upanje, da se bodo kdaj pojavili tudi *boni amici*. Spomnim naj samo na to, da smo bili oz. postali slabi bratje, ker smo imeli čudne pojme o bratstvu. Ker smo imeli čudne pojme o bratstvu, smo bili slabi bratje. Prav bi bilo, če bi si zapomnili to vzročno zvezo. Dokler slovenski študentje pred leti niso začeli neusmiljeno spraševati, kako je med brati, nihče od bratov ni vedel kaj določenega Sicer je itak šlo samo za bratstvo per analogiam. Pravi pojem bratstva pa bo postal šele takrat popolnoma razumljiv, ko bodo po slovenskih družinah samo še edinčki. Takrat bomo šli pa v Afriko na etnološka študijska potovanja.

S pojmi je tako kakor z denarjem. Če so zanesljivi, ni problema. Če pa so ponarejeni, je z njihovim kroženjem kmalu konec. Tako mislijo tudi naši kmetje. Poslušajte! „Med razpravami o pripravah novega zakona o združevanju kmetov v zadruge, organizacije zadružnega dela in pogodbami skupnosti je pogosto slišati dvome kmetov v zadružništvo. Tako je bilo tudi na zadnjem zboru kmetov-zadružnikov v Svečini. Nadrobnejša ocena takih mnenj pa kaže, da ne upoštevajo sedanjih razmer. Nekatere stvari pomešajo s preteklostjo, ko da se ne morejo vživeti v novo in prihajajoče.

„Morda so še bolj nezaupljivi zaradi tega, ker so bivšo zadrugo, ki je bila odpravljena pred dvama letoma, imeli res za svojo, čeprav so o mnogih stvareh odločali le v njej zaposleni in zaradi omenjene kontrole tudi zagospodarili. Kmetje so ob prisilni likvidaciji celo ugrabili, ali bi zadrugo lahko rešili z lastnimi prispevki za kritje izgube, čeprav tega niso bili dolžni. Ker je bila izguba prevelika, se niso mogli odločiti. Kar je od zadruge ostalo, so spremenili v obrat za kooperacijo pri agrokombinatu Maribor. Z njegovo dejavnostjo pa niso zadovoljni.

„Kmetje ne bi smeli ocenjevati zadružništva le po tistem, kar je bilo ali kar se jim zdaj ne zdi prav, temveč kako naj bi ga uredili z novim zakonom...“

Na vrsto je prišel že naš samoupravni družbenopolitični sistem. Takole beremo o „samoupravljanju“: „Zaradi lačnega človekoljubja, ki daje potuho neodgovorni manjšini železničarjev, se pogostoma razburjajo ne samo direktorji in drugi vodilni ljudje, ki jih večkrat tudi brez razloga zmerjamo za tehnokrate, birokrate in etatiste, temveč tudi velikansko množica drugih jugoslovanskih železničarjev. Ta položaj pomeni v nekem smislu celo napad na samoupravljanje kot na našo največjo pridobitev. Zato je mnogo železničarjev opozarjalo, da ne bomo nikamor prišli, če bomo napadali samoupravne železnice, temveč mo-

ramo nesto tega napasti tiste, ki si samoupravljanje napačno razlago. Vsi železničarji, vseh 130.000, ne morejo odgovarjati za enega. Ravno tako — ko gre za družbeno odgovornost — ne more vseh dvajset milijonov Jugoslovancev odgovarjati za vrčinsko tragedijo, za tragedijo železnic ali za stiske in nadloge pijanega, bolnega, neodgovornega ali nevestnega strojevodja, kretničarja..." (Podčrtal L. V.)

Kdo mu je le vcepil te ideje, da se mora sedaj z njimi bojevati po donkihotsko?

Še eno o „štrajkih“, pravilno po slovensko, o prekinitvi dela. Več let smo že priča diskusiji po časopisih o tem, ali so prekinitve dela v skladu z duhom in črko samoupravnega sistema. Vprašanja so bila tako postavljena — in vedno znova —, da se je končno 16. 6. 1971 „Pavlihu“ zdelo potrebno dati nedvoumen odgovor nanje: „Razlika med kapitalizmom in socializmom je v tem, da v kapitalizmu kapitalisti izkoriščajo delavce, v socializmu pa delavci izkoriščajo — sami sebe.“ Storimo vse, kar je v naši moči, da bo jugoslovanska resničnost odgovarjala visoki ideji samoupravljanja, kajti sicer bi se dalo zgoditi, da bodo jugoslovanski delavci dojemali „Pavlihovo“ vic. Takrat bo malo pozno za reševanje pojma družbenega samoupravljanja. Tudi delavci bi mogli postati nezaupljivi do ponarejenih pojmov.

Ad secundum: Da ne bo kdo mislil, da sem takoj na začetku mojega predavanja omenil opozicijo zaradi volilnega golaža, se bom sedaj potrudil pokazati, da opozicija nemara ni samo „koristna“, kar priznava tudi glavni in odgov. urednik „Pavlihe“, Jule Vrbič, temveč tudi nujna. Da je nujna, to hočem pokazati iz filozofskega stališča. Za tiste, ki so v filozofiji doma, naj takoj navedem nekaj referenc. Hegel v „Fenomenologiji duha“ analizira med drugim razmerje med gospodom in hlapcem, Marx to razmerje po svoje razvije med kapitalizmom in proletarcem ter ga preseže s pojmom „praxis“. Eksistencialisti, in med njimi mislim s tem v zvezi predvsem na Karla Jaspersa, so odkrili še bolj splošno vez, ki je vez med menoj in teboj, moi — toi, Ich — Du. Jaspers je v drugi knjigi svoje „Filozofije“, v poglavju o „komunikaciji“ prepričljivo pokazal, da je „ich“ mogoč samo v komunikaciji z „Du“. Oba dvigata drug drugega kvišku k vedno čistejši eksistenci, ko si stojita nasproti v neizprosni, vendar „ljubečem boju“. In v tem „ljubečem boju“, v tem ognju, bi lahko rekli, se prekalijo tudi pojmi, preko katerih se „Ich“ in „Du“ predvsem spoznavata. Jaspers na nešteti primerih pokaže, da je človek komaj zmogel take neizprosne komunikacije s sočlovekom in da ji skuša na vse načine izbegavati, da se mu le ne bi bilo treba pokazati takšnega, kot je. Posledica tega dezertiranja je, da se sam vedno manj pozna in da gre v eksistenci vedno bolj navzdol. Kar pa velja za „Ich“ in „Du“, to velja tudi za tkz. družbene subjekte, predvsem stranke. In tako smo

torej prišli do opozicije, ne zaradi opozicije, temveč zaradi stranke, ki je brez opozicije.

Krog se je strnil. Druga plat zvona nisem jaz, temveč opozicija, kajti v „ljubečem boju“ s stranko lahko stoji le druga stranka — na vseh ravninah gospodarstva, politike, kulture itd. Ona sama bi bila kompetentna, da bi po svojem predstavniku tukaj spregovorila o sedanji ustavnih spremembah.

Če pa kdo ni razumel zgodnje utemeljitve, naj sedajle posluša Prešerna. Ko je bil kontakt („komunikacija“) med Julijo in njim prekinjen, je Prešeren izpovedal:

Al bo kal pognalo seme, kdor ga *seje*, sam ne ve;
kdor sadi drevo, ali bo zred'lo *veje*, sam ne ve;
Se pod strojom néba trudi let' in dan nomad;
ali pa konec leta bode kaj *prireje*, sam ne ve.
In kupec po svetu hodi, al' pa kaj dobička bo,
za blago kadar gotove dnarje *šteje*, sam ne ve.
In vojščak, ki ga trobenta vabi med kanonov grom,
kaj plačilo bo vročine, ran in *žeje*, sam ne ve.
I ej tak pevec teh gazelic, ali jih bereš ti, al ne,
ali pri njih srcé ledeno se *ogreje*, sam ne ve.
In al veš, da ti ga vnemaš, ti mu pevski ogenj daš,
al se smel bo razodeti vsaj *pozneje*, sam ne ve.
Kdo bi mogel tako hitro pozabiti ta „sam ne ve“!

4. Sklepne misli

To so bila moja praeliminaria k ustavnim spremembam. Pa ne kakršna koli. Trudil sem se, da bi z njimi podal nekak koordinatni sistem, v katerem bi se morali v diskusiji znajti, če se hočemo sporazumevati. Le če je koordinatni sistem fiksiran (stalni, kratki in jasni bi morali biti ustavni teksti tudi po V. Krivcu), le tedaj je pameten razgovor mogoč.

Moč pozitivnega mišljenja o samih sebi je odločujoča, je pa tudi upravičena z ozirom na našo slovensko starodavno narodnost in trdoživost. Vprašanje je le, koliko se vsak od nas tega zaveda, širi pravilno in spodbudno misel in zna nastopati.

Naš tednik, 7. 12. 1971.

Ob 15-letnici smrti ustanovitelja Vestnika svetnika Karla Škulja

Dne 22. julija 1958 je odšel po večno plačilo k Vsemogočnemu duhovni svetnik Karel Škulj, ustanovitelj Vestnika, glasila domobrancev in drugih protikomunističnih borcev.

Stalna misel in stalna bolečina svetnika Škulja sta bili slovenska domovina in slovenski domobranci. Iz vsake njegove besede je dihalo hrepenenje po lepi Dolenjski in ljubezen do svojih dragih fantov — domobrancev. Njegova velika želja je bila povezati tudi v tujini vse borce med seboj tako, kot so bili povezani doma. Prav zato je ustanovil Vestnik. Poleg te povezave je želel svetnik Škulj z Vestnikom ohranjati stalen spomin na pobite junake. Zato je začel priobčevati v Vestniku Matico mrtvih, t. j. seznam vseh v komunistični revoluciji pobitih Slovencev.

Svetnik Škulj je opravil veliko delo med nami. Ko se ga ob 15-letnici smrti hvaležno spominjamo, želimo, da bi njegova misel meso postala: da bi bili vsi protikomunistični borci, ki so ostali pri življenju, bratsko med seboj povezani in da bi med nami vedno živel spomin na pobite junake.

Milosav Vasiljevitch

Conesa 775/H

Buenos Aires

Buenos Aires, 30. mart 1973.

Poštovani gospodine Smersu i dragi prijatelju,

Primio sam Vaše pismo od 26. ovog meseca kojim mi javljate radosnu vest da ste odlučili, u organizaciji antikomunističkih boraca, da prevedete na slovenački moju brošuru „**Temelji marksizma**“ i da prevod izdate kao posebnu brošuru „**Vestnik**“-a.

Dajući Vam ovim svoj pristanak na prevodjenje i štampanje prevoda, biću Vam zahvalan ako mi, kao honorar, budete poslali jedan primerak štampanog ovog prevoda.

Vas i ostalu gospodu na ovome poslu srdačno pozdravlja i želi Vam sve najbolje Vaš

Milosav Vasiljevitch

GENERALU KRENNERJU V SPOMIN

Po končani srednji šoli je bil mobiliziran v prvi svetovni vojni, iz katere pa se je vrnil zdrav domov. Leta 1922 je vstopil v jugoslovansko armado, kjer je po lastni pridnosti napravil lepo kariero. Pred drugo svetovno vojno je postal komandant motiriziranega polka. Po zlomu jugoslovanskih vojaških sil l. 1941, je prišel takoj v Ljubljano in ves čas med revolucijo pridobival in navduševal vojake in mladino za protikomunistično borbo. V slovenskem domobranstvu je napredoval do čina brigadnega generala, potem pa je prišel oni konec, ki je bil za mnoge, prav posebno pa zanj, dvakrat strašen.

Spominjam se, da je general Krenner v prvih dneh junija leta 1945 stalno prihajal na kosilo v neko restavracijo sredi Celovca, kjer so tedaj servirali izključno konjsko meso. Tako se je lahko še sestal z onimi maloštevilnimi oficirji, ki so se po naključju rešili. Ob takih prilikah je bil vedno zelo stvaren. Njegova prva skrb je bila sploh uradno ugotoviti, koliko domobrancev je bilo izročenih. Spominjam se, da je bilo ugotovljeno, da so iz Vetrinja vrnili blizu 11.000 slovenskih borcev. Tam ni bil vštet domobranski odred iz Novega mesta, ki so ga partizani zajeli v Zidanem mostu. Obenem je pri takšnih sestankih ves položaj presojal silno realistično. Nikdar ni računal na vojaško ali politično pomoč Angležev ali zaveznikov.

Od tedaj, ko so domobrance vrnili v domovino, tudi gen. Krenner ni imel več mirne ure. Nova jugoslovanska komunistična vlada je po vseh agencijah, časopisih, brošurah in radiju proglašala za „vojne zločince“ vse one, ki so kakorkoli delovali proti komunizmu. Posebno so bili komunistom trn v peti: General Rupnik, dr. Lovro Hacin in škof dr. Gregorij Rožman in general Krenner, kot komandant domobrancev. Vodstvo slovenskega protikomunističnega odpora je bilo v pravem smislu — slično kakor v german-skem pravu — proglašeno kot „Vogelfrei“, to se pravi, vsakdo naj bi bil upravičen te osebe ubiti. Posebno kočljivo stanje je nastopilo po Novem letu 1946. Tedaj sta bila jugoslovanskim oblastem izročena že general Rupnik in dr. Hacin. Preiskava pa ni obetala nobene ugodne razprave za komunizem. Obenem se je v inozemstvu izvedelo, da je Titova oblast poklala vse izro-

čene domobrance, starejše od 15. let. V begunskih taboriščih je postal za generala Krennerja nemogoč položaj. Jugoslovanska vlada je pošiljala v zapadne evropske dežele številne špijone, ki so kaj kmalu izvahali bivalište gen. Krennerja. Ko ga je poleti l. 1946 angleška vojaška policija iskala na njegovem stanovanju, je imel srečo, da se je še mogel pravočasno umakniti na cesto. Ostal pa je v tuji deželi brez ene pare v žepu, oblečen v srajco in kratke angleške vojaške hlače. Nastalo je vprašanje: Kam? Drugega mu ni kazalo, kakor da se je pomaknil iz mesta na polje in se tam en dan in eno noč skrival med visoko koruzo. Naslednjo jutro je prišel slučajno mimo vojaški stranspot poljske Andersove armade. Krenner tudi ob tej priliki ni izgubil glave. Čeprav ni znal poljsko, vendar je dobro govoril češko; tako so go Poljaki spravili 200 km proti severu in ga odložili pred baziliko sv. Antona Padovanskega v Padovi. V Padovi je bil precej časa v cerkvi; ko pa je stopil iz nje, se je že mogel sestati s svojo ženo, ki je samo približno slišala, kje se on nahaja.

Tudi je bilo težko živeti v tuji deželi brez vsakih dokumentov. Na nasvete prijateljev se je gen. Krenner umaknil v Rim. Doživel je več neprijetnosti, dokler ni bil pri neki splošni raciji l. 1947 aretiran, ko je hotel priti do zobozdravnika. General Krennerja je tedaj rešil uradnik rimske Questure, slovenski Primorec. Še predno je policija ugotovila njegovo pravo identiteto, je bil izpuščen na svobodo.

Oktober l. 1947 je prišel gen. Krenner v Argentino in šele potem je lahko svobodno zadihal. Tedaj pa je imel že skoraj 50 let, torej je bil mnogo prestar za katerokoli primerno službo. Kakor vsi Slovenci, je moral živeti iz rok v usta. Skrajna slovenska pridnost pa je gore premaknila. Po nekaj letih trdega dela si je v rezidencijskem delu predmestja, v Olivosu, sezidal udobno vilo. Silno je bil vesel, če so ga obiskovali Slovenci. Imel pa je dobre prijatelje tudi med drugimi Jugoslovani, zlasti Hrvati, ki so ga zelo cenili.

Pred leti je zbolel na neozdravljivi bolezni na očeh. Tej bolezni se je pridružila še možganska kap in delna paraliza. Po nekaj letih so težave že postale neznosne. Kljub temu nikdar ni izgubil upanja in je bil vedno vesel in šaljiv do konca, pa prav do zadnje ure svojega življenja. Imel pa je veliko srečo, da mu je bila ves čas ob strani predobra žena, ki tudi prečutih noči radi njega ni štela. Lansko leto se je še s skrajnimi silami udeležil domobranske proslave. Nekako mesec pred smrtjo se je njegovo zdravstveno stanje zelo poslabšalo. V obeh nogah so se zamašile glavne žile in

nastopila je kangrena prstov. Radi sladkorne bolezni so bili kirurški posegi nemogoči. Tik pred smrtjo si je zaželel, da bi še enkrat videl Kranj, kar pa se ni zgodilo. Smrt ga je prežgodaj obiskala in tako je svojo žrtev dopolnil v celoti v tuji zemlji, kjer naj poleg že toliko drugih umrlih borcev v miru počiva tudi njih poveljnik!

Lon

UMRL JE GENERAL FRANC KRENNER

V noči med 17. in 18. marcem 1973 je na svojem domu v Olivosu (Fray Justo Sarmiento 2645), umrl bivši poveljnik slovenske domobranske vojske general Franc Krenner. Vest o njegovi smrti se je hitro razširila po Buenos Airesu in okolici in kmalu so se začeli v hiši žalosti zbirati bivši domobranci in drugi protikomunistični borci ter ostali rojaki in pokojnikov prijatelji, da pokropijo truplo rajnega poveljnika Slovenske narodne vojske in pomolijo za njegov dušni mir.

Življenjska pot rajnega generala Krennerja je bila zelo pestra. Rodil se je 18. aprila 1898 v Medvodah. Njegov oče se je kmalu preselil v Kranj, kjer je sin študiral gimnazijo. Med prvo svetovno vojno je moral kot rezervni častnik iti k vojakom na bojišče. Postal je topniški poročnik. Po 1. 1918 je študiral na tehničnih fakultetah v Brnu in Pragi. V letu 1922 je vstopil kot aktivni poročnik v jugoslovansko vojsko, v kateri je odlično napredoval. Kot častnik je služboval v Nišu, nato šest let v Zagrebu, kjer se je poročil z gospo Julijo. Pozneje je služboval v Skoplju, Beli Cerkvi, Veliki Kikindi, Osijeku, od 1. 1938 do razpusta jugoslovanske vojske v Prištini, kjer je bil že kot major imenovan za komandanta polka. Po prevratu je prišel v Ljubljano, kjer so ga Italijani na Jožefovo 1942 odpeljali skupaj z drugimi častniki v Gonars, odkoder se je vrnil v Ljubljano 8. decembra 1942. Takoj se je priključil tajnemu odporu zoper komunizem. Podtalne vojaške protikomunistične edinice so ga proglasile za komandanta.

Ko so Nemci zasedli Ljubljano, je general Rupnik takoj stopil v stik s tedaj podpokovnikom Krennerjem zaradi organizacije domobranstva. V razgovorih z Nemci je Krenner zahteval, da se mora organizirati Slovensko domobranstvo kot posebna enota ločena od nemške vojske z lastno uniformo in slovenskim poveljevalnim jezikom. Nemci so na te zahteve pristali in kmalu so slovenski domobranski bataljoni disciplinirano korakali skozi Ljubljano s slovensko zastavo na čelu in ob zvokih slovenskih koračnic domobranske vojaške godbe. V Slovenskem domobranstvu je podpolkovnik Krenner postal komandant organizacijskega štaba. Slovenski parlament je na svojem zborovanju na Taboru dne 3. maja 1945 imenoval podpolkovnika Krennerja za brigadnega generala in poveljnika Slovenske narodne vojske. Spretno je organiziral umik domobrancev preko Ljubelja na Koroško in tam si je z vsemi silami prizadeval, da bi preprečil izročitev domobrancev.

Pogreb je bil 19. marca na pokopališču v Olivosu. Udeležilo se ga je lepo število protikomunističnih borcev in drugih pokojnikov prijateljev. Pogreb je vodil msgr. Anton Orehar, ki je za rajnega generala Krennerja daroval pogrebno sv. mašo v kapeli na pokopališču v Olivosu in je ob tej priložnosti spregovoril globoke tolažilne besede. Krsto, ovito v slovensko društveno zastavo Društva slovenskih protikomunističnih borcev, so nosili domobranci in drugi protikomunistični borci.

Na pokopališču sta nato spregovorila v slovo bivši domobranski častnik Bog Pregelj in pokojnikov prijatelj dr. Srečko Baraga.

Dobri Bog naj nakloni rajnemu generalu Francu Krennerju večni mir v argentinski zemlji, njegovi gospe soprogi pa izražamo globoko sožalje.

GENERAL IVAN PREZELJ – UMRL

Na Veliko noč, 22. aprila zjutraj, je umrl v Clevelandu general Ivan Prezelj v 78. letu starosti, rojen v Novi vasi na Blokah. Pokojnik je po končani I. državni gimnaziji v Ljubljani leta 1914 bil poklican v avstrijsko cesarsko vojsko in se boril v letih 1915 do 1918 na italijanski fronti, kjer je bil težko ranjen. Po zdravljenju v raznih bolnišnicah na Madžarskem se je vrnil na italijansko fronto, kjer je doživel zlom Avstro-ogrske in rojstvo Jugoslavije.

Kot nadporočnik je bil sprejet v jugoslovansko kraljevsko vojsko in bil v letih 1918—1920 kot komandir čete na Koroškem. V borbah je bil ujet. V naslednjih letih je bil komandir raznih čet v Ljubljani, v Celju in Zagrebu, bil nato v višji šoli vojne akademije v Beogradu, ki jo je končal z odličnim uspehom. V letih 1934—1935 je bil na vežbanju v francoski armadi, nato pa načelnik štaba Drinske divizije v Valjevu. S tega mesta je odšel kot vojaški ataše v Atene in ostal tam do leta 1939. Po vrnitvi je bil imenovan za šefa odseka v prometnem oddelku glavnega štaba v Beogradu, v kratki vojni aprila 1941 je bil komandant prometne službe v Vrhovni komandi Kraljeve jugoslovanske vojske.

Med drugo svetovno vojno je bil v italijanskih koncentracijskih taboriščih Gonars, Monte Male in Chiesa Nova. Leta 1943 je postal pomočnik komandanta Slovenije v okviru pokreta gen. Draže Mihajlovića, naslednje leto pa komandant slovenskih čet Kraljeve jugoslovanske vojske v domovini. Ob koncu vojne se je s svojimi vojaški umaknil v Italijo in prišel avgusta 1949 v ZDA. Tu se je zaposlil v tovarni in bil skozi vsa leta zastopnik Ameriške domovine za Collinwood in Euclid. Zapustil je več bratov in drugih sorodnikov v Sloveniji, enega nečaka v Nemčiji in eno sorodnico v Torontu v Kanadi.

Bil je član KSKJ št. 191, Marijinega dvora 1640 kat. borštarnarjev, Slovenske pristave, Baragovega doma in Društva protikomunističnih borcev v Clevelandu.

Mrtvaški oder s pokojnikovim truplom so postavili v Grdinovem zavodu v Clevelandu, kamor ga je hodila kropit množica njegovih prijateljev in znancev. Iz Londona je prihitel njegov nekdanji vojaški kurat msgr. Ignacij Kunstelj, ki je položil v pokojnikovo krsto prgišče slovenske zemlje zajete izpred vrat božjepotne cerkve na Šmarni gori pri Ljubljani.

Po molitvah ob krsti, ki jih je vodil msgr. Kunstelj, sta zbora „Slovenski fantje“ pod vodstvom pevovodje Martina Košnika in pevci „Lilije“ zapeli več žalostink.

Društva in prijatelji so izkazali visoko čast in spoštovanje ranjkemu generalu Ivanu Prezljju z lepimi venci: ob strani krste je bila postavljena zastava KSKJ društva Cirila in Metoda št. 191. Zraven je bil lep venec Zveze Tabor, v sredini velik venec Zveze Društev SPB z napisom „Častnemu poveljniku“, sorodniki so oskrbeli lep vzglavni venec, nato je bil ob krsti venec Narodnega odbora za Slovenijo z napisom: „Generalu Slovenske armade JVVd“. Pred vencem so bile razstavljene generalove insignije. Mizica je bila pokrita z originalno zastavo njegove edinice na terenu med vojsko, sablja, več visokih odlikovani, generalštabni trak, pod mizico pa težki okovani in izdelani čevlji, ki jih je general nosil med vojsko v ilegali. Zraven je bil lep venec Društva SPB Cleveland, katerega član je bil. Lep venec je postavilo tudi „Udruženie oficira Kr. jug. vojske“ in Srbski dobrovoljski korpus. Poleg društvenih vencev so krsto obdajali številni venci generalovih prijateljev in ožjih sorodnikov.

Pogrebno sv. mašo so skupno opravili msgr. Ignacij Kunstelj, nekdanji vojni kurat pri četah gen. Ivana Prezlija — Andreja, rev. dr. Franc Blatnik, rev. Jože Cvelbar, rev. dr. Pavel Krajnik in rev. Jože Božnar.

Msgr. Kunstelj je v govoru med sv. mašo lepo opisal rajnkega kot dobrega, vernega človeka in spoštovanega vojaka — generala, „da je pokojnik skušal v življenju izpolnjevati vse to, kar Bog od njega pričakuje.“

Janez Rigler je na orgle znal spretno izvabiti glas trobente s pretrsljivo vojaško molitvijo.

Vsi duhovniki so pokojnika spremili tudi na pokopališče Vernih duš in tam ob grobu skupno molili za večni mir duše rajnkega. Ob grobu so se od generala Ivana Prezlja z govori poslovili dr. Mate Resman, Karel Mauser, Borivoje Karapandžić, Jože Melaher in Rudolf Perhinek.

V imenu Zveze DSPB se je poslovil od umrlega generala predsednik Karel Mauser, ki je med drugim dejal:

„Spet polagamo v grob enega iz naše skupnosti, človeka, ki je globoko sodoživljal težka leta naše preteklosti, ki je naredil vso pot političnega emigranta kakor mi drugi in je zdaj našel zadnji počitek na kosu te posvečene zemlje, na kateri stojimo.“

Vojak, general Ivan Prezelj se je vrnil k svojemu Bogu. Leta nazaj je romal v Palestino, da je videl kraje, kjer je Kristus hodil. Zdaj ga vidi iz oči v oči.

V tujo zemljo ga pokladamo in marsikomu se zdi to bridko. Pesnik Prešeren je nekoč zapisal, „da še umreti ni mogla stara Sibila, da so prišli ji z doma prsti.“ Mislim, da je lahko počivati tudi v tuji zemlji, če ležeš vanjo z načeli, za katere si živel. Če se nisi dal zlomiti, če si znal trpeti in nisi sovražil, če si znal sprejeti udarce, ne da bi jih vračal. General Ivan Prezelj je hodil ravno, ni spremenil načel, ki jih je imel do komunizma, proti kateremu se je boril in ki je zahteval toliko žrtev. Ta njegov grob, kakor grobovi mnogih na tej zemlji, ostanejo tih toda mogočen opomin, da je slajše počivati svoboden v tuji zemlji kakor z zaprtimi usti v domači.

Ni velik tisti, ki ima načela kakor diplomu v okviru. Velik je tisti, ki po načelih živi, živi tako, da to komaj opazimo in živi tako do zadnje ure.

Svoboden je zdaj, kakor še nikoli v življenju ni bil. Veselimo se njegove svobode, zakaj vsak, ki ljubi svobodo do zadnje ure, jo na mogočen način podpira v tistih, ki še živijo.

Naj vojak, general in človek Ivan Prezelj ostane v našem spominu in v naših molitvah in veselimo se njegove svobode in miru, ki ju zdaj uživa.

V imenu Srbskih prostovoljcev je pokojniku govoril častnik Borivoj Karapandžić.

Tajnik Narodnega odbora za Slovenijo Jože Melaher pa se je poslovil od umrlega generala Ivana Prezlja z naslednjimi besedami:

Na tem pokopališču se v vsej tragiki odraža usoda naše generacije, ki z znamenitimi grobovi v tujini izpričuje resnični položaj v domovini, kjer še ni prostora niti za grob velikih slovenskih mož in rodoljubov.

Tukaj polagamo k večnemu počitku komandanta slovenskih čet Jugoslovanske vojske v domovini generala Ivana Prezlja. Ne daleč od tukaj je grob slovenskega ministra in podpredsednika jugoslovanske vlade v emigraciji dr. Miha Kreka. Oba odlična Slovenca sta v času največje narodne stiske in razklanosti zavzemala odgovorne položaje. Dr. Miha Krek narodno politično vodstvo in je kot minister v jugoslovanski vladi branil svobodo in pravice države in kot predstavnik Slovencev vodil trdo borbo v mednarodni politiki za svobodo Slovencev in za slovenske meje, ker je kmalu postalo očitno, da se tudi v drugi svetovni vojni ponavlja med velesilami barantanje za slovensko zemljo.

General Ivan Prezelj je prav tako v okviru jugoslovanske vlade organiziral vojaški odpor v okupirani domovini in je bil junija 1944. ko je bil odrejen za vrhovnega poveljnika slovenskih čet jugoslovanske vojske v domovini, povišan v čin generala.

Oba vodilna Slovenca sta v vojni vihri, ki je uničila svobodo v celotni državi in hudo razkosala našo slovensko domovino, odločno dvignila domovinsko zastavo in sta do groba ostala zvesta svoji prisegi z doslednim izpolnjevanjem patriotskih dolžnosti vsakega državljana.

Naj Vam, kot bivši komandant štajerskih četnikov, še ob grobu izpovem zvestobo naših fantov in ponos na našo skupno preteklost.

Gospod general, v imenu Narodnega odbora za Slovenijo Vam kličem: Slava in čast slovenskemu generalu! Z Bogom, prijatelj, slava Vam general!"

Pokojnik je zapustil sorodnike v Sloveniji in Nemčiji, ki pa žal niso mogli priti na pogreb. Od sorodnikov je bila navzoča le njegova nečakinja ga. Kuka Mevla iz Toronta, Kanada.

Po pogrebu so se pokojnikov prijatelji in znanci zbrali v Baragovem domu, kjer je Društvo SPB Cleveland pripravilo gostoljubno pogrebščino za vse udeležence.

Pogreb generala Ivana Prezlja je bil zaslužen priznanje človeku, ki je do kraja ostal zvest svoji domovini in je pri visoki vojaški časti bil do smrti ponosen, da je sin slovenske matere. Slovenci pa smo pokazali, da spoštujemo svojega rojaka Slovenca — generala.

Zbigniew Jasinski

Krik iz Varšave

Pesem je prevedel dr. Tine Debeljak in je bila objavljena v knjigi „Žalost zmagovalca“, ki jo je izdala Slovenska kulturna akcija. V pesmi je opisan boj Poljakov z Nemci v Varšavi. Blizu Varšave je tedaj bila sovjetska vojska, ki pa ni hotela priti Poljakom na pomoč in tudi ni dovolila zaveznikom, da li poslali Poljakom pomoč z letali.

*Tu imamo volče zobe in kape postrani seveda,
tu se ne joče pri nas — v uporni Varšavi,
tu se Prusom na vratove in v okobál seda,
tu pest naša gola vrage za grlo davi,*

*A vi tam nenehno navijate, da bratovska kri
in dim in požar uničuje Varšavo,
a ti, ki tu z golimi prsi na topove drevé — smo mi,
na začudenje vaše, vaše petje in vaše: Bravo!*

*Zakaj žalni koral iz Londona prenehati neče,
ko tu se praznik pričakovani vendar že razcveta?
Tu se ob bokih svojih fantov borijo dekleta,
celo otroci boré se — in kri ponosno teče...*

*Halo! — tu — srce Poljske. Tu kliče — Varšava!
Speve pogrebne vrzite že iz avdicije!
Duhá imamo dovolj, še za vas ga nam ostaja!
Ploska tudi ni treba! Hočemo — municije!*

SLOVENSKA FAKULTETA

V nedeljo 6. maja je bila otvoritvena slovesnost odprtja novega letnika Ukrajinske katoliške univerze s slovenskim oddelkom. Kakor je bilo že rečeno, je to filialka rimske papeške univerze in sicer le filozofsko-humanistične fakultete za ukrajinske unijate, ki jo je ustanovil kardinal in metropolit J. Slipyj in ki posluje tudi za tukajšnje slušatelje v Rimu. Rim potrebuje indekse in izdaja diplome. Tako ima ta univerza vrednost sleherne rimske papeške univerze s polno veljavnostjo v večini evropskih in ameriških držav.

Za Slovence je pomembno, da imajo na tej fakulteti veliko besedo tudi slovenski znanstveniki. Za Slovence imajo svoja predavanja o slovenskih narodnih vedah v slovenščini in lahko slušatelji polagajo izpite v rodni jezik, seveda z izjemo onih skupnih predavanj, ki so ukrajinskim in slovenskim študentom skupna.

To po upravni strani.

Važno pa je za prestiž emigracije in izobrazbo naše mladine, da se lahko pouči v tistih vedah, ki jih na tukajšnjih šolah ne more obiskovati, ali v katerih je dobila premajhen vpogled v slovenskem srednješolskem tečaju: slovenski jezik, slovenska zgodovina, književnost, filozofija in pogled v gospodarstvo. Poleg tega pa nudi dodatno politični razvoj vse vzhodne Evrope in vseh slovanskih književnosti. Lepo dopolnilo njihovim poklicnim študijem na drugih poljih, ter jim nudi razvoj slovenstva in slovenstva na akademski višini. Privilegij in priložnost za starejše kakor tudi za mlade slovenske izobražence, ki nikakor ne smejo ostati brezbrizni do takih ugodnosti in pomembnosti, ki jih uživamo Slovenci v Buenos Airesu kot gostje Ukrajincev.

Slovenska fakulteta je v službi bodočnosti slovenstva v Argentini. Hoče razlagati mladim intelektualcem nastanek in razvoj slovenskega naroda v preteklosti, da bodo oni lahko razvijali poznanje svoje izvirne domovine prihodnjemu rodu. Iz roda v rod je sklenjena veriga — tudi slovenska. Naša domovina ni več izolirana na majhen teritorij pod Triglavom, ampak je brezmejna, je svetovna, je globalna: kjerkoli si, povsod si član slovenskega naroda, slovenske etične skupine, pa čeprav si državljan druge države iz srca vdan novi domovini. Toda s svojim slovenstvom bogatiš novodomo-vinsko kulturo in slovenstvo v tebi dobiva vase prvine novih kultur. Stojimo v procesu prepletanja ene in druge kulture v nove oblike, v sintezo, ki more tako enemu kakor drugemu biti v korist. Danes ni več v demokratičnem svetu težnja po brezpogojnem zlitju narodne manjšine „brez ostanka“ v nove razmere, ampak v svetu se poraja nova tendenca: tudi v emigraciji gojiti in ohranjati zveze s starodomovinsko preteklostjo, z narodno etnično tradicijo. To dobiva že prve konkretne oblike v politiki najnaprednejših držav z mnogimi emigracijskimi ljudstvi. Prav sedaj, ko

se odpira znova novo leto na naši fakulteti, beremo v kanadskih listih torej zanimivo sporočilo:

„Kanadska vlada namerava poskrbeti za to, da bi nacionalne skupnosti, ki ne pripadajo francoski ali angleški skupnosti, ohranile svoj materin jezik. Tako je rekel nedavno zvezni minister dr. Stanley Haidasz na zasedanju, ki so ga sklicali voditelji organizacije za ohranitev in razvoj ukrajinske kulture v mestu Winnipeg in se je udeležil zvezni minister, ki je zagotovil podporo 250.000 dolarjev, s čimer naj bi proučil možnost, kako naj bi vse nacionalne skupnosti ali kakor je rekel: vse nacionalne manjšine ohranile svoje navade, svojo govorico, svojo nacionalno kulturo. Kaže, da je bila konferenca dobro pripravljena, kajti posebna skupina sociologov je pripravila posebno vprašalno polo, ki so jo že razdelili pripadnikom vseh „etničnih manjšin“ v glavnih kanadskih mestih. Kanadska vlada računa s tem, da bo upoštevala prav vse nacionalne skupnosti ali nacionalne manjšine.“

Kanada tako stoji na čelu novega pojmovanja imigracij, prav tako, kot je napovedal pred leti ukrajinski slavist Rudnicki, ki je o tem predaval kot gost na naši fakulteti. Gojiti domačo, v našem primeru, slovensko tradicijo med slovenskimi Argentinci ne pomeni nikakor zavirati prestop v argentinstvo, ampak vskladiti ga z našo tisočletno kulturno usedlino v nas in ga tako bogatiti v mnogokulturnost, ki je najnaprednejša oblika zahodne civilizacije.

S te razgledne točke dobiva slovenska fakulteta še poseben pomen, ki bo nekoč gotovo priznan tudi od države, kakor ga sedaj že priznavajo in podpirajo v Kanadi.

Slovenska fakulteta pripravlja to pot takim novim državljanom, predvsem tukaj rojenim, s poglobljanjem slovenskega jezika, tradicije in razvoja etničnega slovenstva v vsem razvoju in v povezavi z vzhodno slovensko Evropo in slovanstvom sploh.

Dr. Tine Debeljak

V vsako slovensko hišo slovenski prevod "Martina Fierro", ki se prodaja v korist Zavetišča škofa dr. Gregorija Rožmana v Argentini za ceno 40.— novih pesov. Na razpolago je pri odbornikih Zavetišča in pri gospej Potočarjevi v Slovenskem domu v San Martinu.

VLASOV SLUČAJ IN VEST

(The Toronto Sun, 12. 4. 1973, str. 9)

Prevedel Otmar Mauser

Kdaj „dolžnost“ dobi vrednost pred vestjo? Ali —drugače povedano — kje je točka, kjer naj bi „vest“ vodila dejanja posameznika pri uporabi izvršit: službeno dolžnost?

Težka odločitev za posameznika v demokraciji — za one, ki morajo vršiti svoje funkcije pod diktaturami, pa to vprašanje mnogokrat pomeni življenje ali smrt. Za nas je lahko, ki živimo na varnem in ob pogledu nazaj z modrostjo ugotavljamo, kaj bi morali nižji uradni organi pod nacizmom ali stalinizmom storiti. Stvar pa postane drugačna, če je osebna bodočnost in bodočnost družine uničena zaradi odločitve „po vesti“.

Kako daleč naj bi vojaki izvrševali povelja? Vzemimo Vietnam. Videli samo ameriško osuplost ob streljanju civilistov in videli smo Ameriko obsojiti svoje lastne ljudi za taka dejanja — četudi so to neradi storili. Ali so Danieli Ellsbergi junaki ali tatovi, ker so delali „po vesti“ in objavili dokumente, za katere so mislili, da bi morali biti objavljeni, čeravno so svoj čas prisegli, da tega ne bodo storili? Pod drugim sistemom bi bili Ellsbergi postreljeni, v našem so poveljčevani!

Ali naj bodo ljudje, zapleteni v Watergate afero, pomilovani in osramočeni, ker so morali „izvrševati povelja“ iz pisarne predsednika in instalirali prisluškovalne naprave v glavnem stanu demokratske stranke, čeravno so vedeli, da je pod kaznijo prepovedano? So bili tudi oni „službeno obvezni“ na račun njihove vesti? Mogoče so tako mislili.

Taka dilema je kot odskok s padalom za večino od nas. Ne vemo, kaj bi storili, če bi nenadoma stali pred tako odločitvijo. Mnogi, ki bi radi odskočili iz letala, zadnji trenutek spoznajo, da psihološko niso v stanju tega storiti. Prav tako bi se tisti, ki mislijo, da bi se uprli avtoriteti zavoljo vesti, znašli v sličnem položaju pred končno preizkušnjo in klonili.

Eden, ki je stal pred tako odločitvijo in izbral časten izhod iz nje, je major G. H. MacFaraland iz Bidewell Avenue. Sedaj je v pokoju, v drugi svetovni vojni pa je bil major v glavnem stanu zavezniških ekspedicijskih

sil in zapleten v vračanje beguncev. Major MacFarland je bil dodeljen Britanski armadi v okraju, kjer je bilo veliko število beguncev iz Sovjetske zveze — Balti, Ukrajinci, Rusi itd., ki so bili enkrat nemški ujetniki, ali pa so zbežali iz svojih domov.

Mnogi so bili člani Vlasove ruske osvobodilne armade — med njimi milijon bivših vojakov Rdeče armade, ki so podli v nemško ujetništvo in katere je ruski general Andrej Vlasov rekrutiral za boj proti Stalinu in za „osvoboditev“ Rusije izpod boljševizma. Seveda je bil Vlasov smatran od Rusov in Zaveznikov za izdajalca — Hitlerjev veteranjak. V stvari pa ni bil. Bil je proti Stalinu in proti Hitlerju in je svoje sodelovanje z Nemci gledal iz istega stališča, kot sta gledala Churchill in Roosevelt svoje zavezništvo s Stalinom — trenutno potrebno.

Vlasov je videl v Stalinu večjega tirana, kot je bil Hitler, in je skušal porabiti ujete ruske vojake za začetek proti-revolucije v ZSSR. Vlasov je seveda imel prav. Ko so Nemci napadli Sovjetsko zvezo, so jih gledali in sprejeli kot osvoboditelje s kruhom in soljo, tradicionalno dobrodošlico. Nacistična nasilja so to kmalu spremenila. Vlasov, kakor je pozneje prišlo na dan, je bil v zvezi s tistimi Nemci, ki so bili proti Hitlerju in od katerih jih je bilo pozneje mnogo usmrčenih, ko se je njihov načrt, ubiti Hitlerja, izjalovil. (So bili to izdajalci, ali možje z vestjo?)

Hitler, Himmler in drugi so Vlasova sovražili in se ga bali, ker se jim je postavil po robu. Vse to je sedaj zgodovina, na zapadu večinoma neznana, toda podrobno opisana v dveh izvrstnih knjigah: „*Proti Stalinu in Hitlerju*“ (napisal Wilfried Strikfeldt, izdal Macmillan) in „*Vlasov*“ (napisal Sven Steenberg in izdal Alfred Knopf).

Neznano je bilo majorju MacFarlandu in zavezniškim četam na terenu, da sta Churchill in Roosevelt že vse prodala Stalinu na Jaltski konferenci in privolila v rusko dominacijo Vzhodne Evrope. V svojo večno sramoto sta privolila tudi na nasilno vračanje vseh nekdanjih prebivalcev Sovjetske zveze.

Major MacFarland ima še vedno kopijo „Administrativnih navodil“ podpisanih od brigadnega generala H. Price-Williamsa, z datumom 14. junija 1945, kjer se bere: 'Po direktivah State departmenta in Foreign Office Sovjetski državljani, preseljeni zaradi vojne... morajo biti repatriirani v ZSSR in predani sovjetskimi oblastem ne glede na njihove osebne želje.'

Tisoči so v taboriščih napravili samomore. Mnogi, ki so skušali pobegniti, so bili polovljeni ali postreljeni od angleških komandov. Vagon za

vagonom mrtvih, na pol živih in krvavečih trupel je romalo v rusko zono. Vlasov je bil izročen in bil obešen.

Vsa ta kupčija je bila brez dvoma najsrამotnejše dejanje zapadnih demokracij v tem stoletju in v nasprotju z vsemi človečanskimi pravicami.

Ko je videl „Administrativna navodila“, je major MacFarland nemudoma in uradno odgovoril vrhovnemu poveljstvu: „Želim, da se registrira, da v moji kapaciteti kot OC 817 (R) DET., ne bom sodeloval pri izvedbi te politike. Če je to „Britanska pravica“ in zgled vojaške vlade, potem nočem pri tem imeti deleža in želim, da se me vrne Kanadski armadi, katera naj z menoj razpolaga po potrebi.“

Tehnično bi bil major MacFarland lahko postavljen pred vojno sodišče, ali pa pozvan na zagovor, ker se je uprl povelju.

„Pa zaradi tega nisem nič trpel. Dejansko z naše strani ni bil nihče vrnjen, kar je Ruse silno jezilo. Srečali smo mnogo Estoncev, ki so bili v taboriščih in smo jim dejali, naj tam ostanejo, ker jih pod nobenim pogojem ne bomo predali Rusom.“

Major MacFarland v tem svojem dejanju ne vidi nikakršnega junaštva.

„Karkoli bi se zgodilo, vedel sem, da likvidiran ne bom. Pozneje sem srečal veliko Nemcev, ki so dobili povelja, s katerimi se niso strinjali. Zagovarjali so se, da mi ne razumemo, kako je pod diktaturo, kjer te nemudoma pospravijo, če povelja ne izvedeš. Nam se tega ni bilo treba bati...“

Vendar mnogo kolegov ni sledilo zgledu majorja MacFarlanda. On pa lahko reče, da je njegova vest čista in da je ohranil svojo integriteto.

Ne pozabimo!

Rad bi izrazil moje najvišje spoštovanje in občudovanje majorju G. H. MacFarlandu, kanadskemu vojaku z moralnim junaštvom, ki je odklonil sodelovanje pri najsrამotnejšem dejanju zapadnih zaveznikov po drugi svetovni vojni, ko so milijone beguncev nasilno vrnili in jih izročili komunistom v pokol kot živino. (Vlasov slučaj in vest, Toronto Sun, 12. aprila.)

Eden tistih, ki ni sledil zgledu majorja MacFarlanda, je bil major Johnson, absolvent Dalhousie univerze, kjer je komunistični diktator in masovni morilec Josip Broz-Tito sprejel častni doktorat prava, ko je bil na obisku v Kanadi. Major Johnson je bil vprežen pri nasilnem vračanju slovenskih, hrvaških in srbskih beguncev.

Že zdavnaj je potrjeno dejstvo, da so ti nesrečni ljudje našli smrt na najgroznejši način, ki si ga more izmisliti bolni um komunističnega fanatika. Preko romantičnih pokrajin Jugoslavije je raztreseno na stotine masovnih grobišč, kjer mučena in razbita telesa vrnjenih leže v nemi obtožbi brutalnega Titovega komunističnega režima — ter onih, ki so mu pri zločinih proti jugoslovanskim narodom pomagali.

Ob tem pogledu v preteklost se počutim ponižnega ob možu, kot je Major Mac Farland — ki je v času velike moralne odločitve vedel, kaj mora storiti, in imel dovolj korajže, da je tako tudi storil.

Gospod major, salutiram Vam z vsem spoštovanjem, ki ga premorem!
In Bog naj Vas blagoslovi!

Otmar Mauser

*(In Tito naj bi bil kandidat za Nobelovo mirovno nagradi?)*¹

Pripis urednika Toronto Sun.

Stopil bom k oltarju . . .

To pesem je zložila znana pesnica Marija Brenčič, poročena Jelen, za novo mašo svojega sina Janeza v št. Ilju pri Velenju v juliju 1972.

Kaj naj Ti povrnem, Gospod, za vse milosti Tvoje?
Zveličanja kelih bom vzel v posvečene roke;
z zaupanjem klical bom dan na dan Tvoje Ime —
in Ti boš sprejemal molitve in hvalnice moje!

Ob Tvojem oltarju Magnificat poje mi duša . . .
V samoti svetišča bom verno poslušal Tvoj glas.
Pripravljeno moje srce je na vsak Tvoj ukaz —
govóri, Gospod mi! — Tvoj vdani služabnik
posluša! —

Gorje narodu, ki besedo Bog piše z malo črko, ime svoje policije pa z veliko črko.

Solženicin

Slovenska obala

(Nadaljevanje in konec)

Občina Devin — Nabrežina

V „Vestniku“ štev. III-IV/1973 smo si ogledali del slovenske obale, ki spada pod Italijo, in sicer tisti del obale, ki spada v miljsko in tržaško občino. Danes si hočemo ogledati še tisti del, ki spada v devinsko-nabrežinsko občino. Ta sega od meje Sv. Križa do Štivanja pri Devinu (italijansko: San Giovanni de Timavo). Ta del obale je tipičen Kras. Dočim je pri Trstu še nekaj dolin, ki potekajo od obale v notranjost, pa od Rojana dalje ni nobene doline več. Obala je ozka, kamenita in strma. Je komaj toliko prostora, da po njej teče cesta. Za železnico že ni bilo več prostora in so jo zato speljali na pobočju, iz katerega je lep razgled na morje. To pobočje se dviga do 300 m visoko, kjer se začne kraška planota. Ob robu te planote se nahajata stari slovenski naselbini Kontovelj in Prosek, nekoliko bolj v notranjosti pa leži Nabrežina, ki se ne vidi iz obale.

Devinsko-nabrežinska občina se začne za Sv. Križem. Nekoliko dalje od Sv. Križa je nabrežinska luka, dalje proti severu je Sesljan (italijansko: Sistiana), znano kopališče še iz časov pred prvo svetovno vojno. Nato se obala obrne nekoliko bolj proti zapadu in tu stoji novi devinski grad, malo dalje pa so razvaline starega in za slovensko zgodovino važnega devinskega gradu in sam kraj Devin. Dalje ob obali je nova naselbina italijanskih beguncev iz Istre, ki se imenuje Villaggio S. Marco. Nekoliko severno proč od obale je Štivan, kjer izvira Timava.

Za Štivanom teče slovenska narodna meja. Precej Slovencev živi še dalje od Štivanja, okoli Monfalcona (Tržiča), Gradeža, vse tja do izliva Soče v dransko morje, in nekateri še čez vse do Tilmenta, vendar so tam močno pomešani s tamošnjim večinskim furlanskim narodom in italijanskimi naseljenci.

Nekoliko števil

Vsi kraji v devinsko-nabrežinski občini (razen novega italijanskega naselja Villaggio S. Marco) so že nad tisoč let popolnoma slovenski.

Po avstrijskem ljudskem štetju iz leta 1910 je bilo v devinsko-nabrežinski občini 4259 Slovencev in samo 393 Italijanov. Po italijanskem štetju v letu 1921 (tedaj so v tej občini našli 1119 prebivalcev manj kot v letu 1910) pa je bilo v tej občini 3338 Slovencev in 668 Italijanov. Po cenitvi zavezniške uprave v letih 1949 in 1950 je bilo v devinsko-nabrežinski občini 3500 Slovencev in 4700 Italijanov. Z naselitvijo istrskih italijanskih beguncev je ta stara in narodno zavedna slovenska občina dobila italijansko večino. Novo italijansko ljudsko štetje v letu 1961 je pokazalo, da je v devinsko-nabrežinski občini 2992 Slovencev in 3152 Italijanov. Cenitev Zavezniške uprave je torej bila nekoliko previsoka, toda tudi po tem novem ljudskem štetju imajo Italijani večino.

Sklep

Dočim je bilo še v letu 1910 na vsej slovenski obali od Milj do Štivanja, ki leži danes v Italiji, 72.134 Slovencev ali 28,60% od celokupnega prebivalstva na tem prostoru, je bilo leta 1921 še 39.289 Slovencev ali 15,07%. Po

zadnjem italijanskem ljudskem štetju iz leta 1961 pa je bilo Slovencev samo še 25.582 ali 11,66%. Res je, da to ljudsko štetje ni popolnoma verodostojno, vendar drži, da je Slovencev na tej nad 1000 let stari slovenski obali vedno manj in da izgublja ta obala slovenski značaj.

Kdo je tega kriv? Krivec je več. Kriv je strašni italijanski pohlep po slovenski zemlji. Kriva je bila tudi bivša avstro-ogrska monarhija, ki je favorizirala Italijane in podpirala njihovo naseljevanje na slovenski obali. Krive se države antante iz prve svetovne vojne, katerim so bili slovenski kraji drobiž za plačevanje italijanskih uslug. Krivi so bili tudi podpisniki rapalske pogodbe, ki niso znali dovolj energično braniti slovenskih interesov. Kriv je jugoslovanski komunistični režim, ki je ob koncu druge svetovne vojne zapravil Koroško in Primorsko in ki je potem Slovence naganjal v italijanske in avstrijske stranke ter v italijanske in nemške šole in društva, kjer se nam je izgubilo mnogo Slovencev.

Za gornji članek sta mi poslala statistične in druge podatke g. prof. dr. Bogdan C. Novak iz Toleda (ZDA) in g. prof. dr. Martin Jevnikar iz Trsta. Obema se za uslugo iskreno zahvaljujem.

Najmanj delajo ljudje, ki nikoli nimajo časa.

Georg Lichtenberg

PISMA UREDNIŠTVU

KONTESTATORJI

(Iz rimskega pisma)

Dragi urednik! Vsaka moda je zelo spremenljiva. Tudi kontestatorska. To je bila velika moda zadnjih let. Teologi in tudi neteologi, ki si niso mogli dobiti priznanja z resnim delom, so skušali vzbujati pozornost z oporečništvom ali kintestacijo. Udrihanje po papežu, zabavljanje čez dogme, nove liturgijske posebnosti in podobno — to so bila sredstva za pridobitev slave. Tudi nekaterih — sicer maloštevilnih — Slovencev se je prijela ta bolezen. Za vodjo slovenskih kontestatorjev v Rimu velja jezuit dr. Vladimir Truhlar, ki pa je močno osamljen. Tudi doma jih je nekaj, pa je njihovo število zelo majhno. Kmalu bo za vsem tem ostal samo še grenek spomin. Tisti, ki vidijo v delu papežev Janeza XXIII. in Pavla VI. znake razpada Cerkve, že spoznavajo svojo zmoto (seveda ne še vsi). Razveseljivo pa je, da kontestatorji niso okužili slovenskih emigrantov. Kak prav osamljen glas tu in tam ni imel nobenega vpliva niti na slovensko zdomsko duhovščino niti na vernike.

-nr-

Babičina svetinja

- Metka: Kaj hraniš to deščico v skrinji?
- Babica: Jo spraviš nazaj! Ah ne, počakaj!
- Metka: In angelček grd je naslikan na njej.
- Babica: Angelček lep, le oguljen in star.
To zibelke zadnji je košček.
- Metka: Kaj je to, zibelka?
- Zibelka — hiše ponos.
Zibelka — naroda rast.
Zibelka — božji smehljaj.
Zibelka — posteljca tvoja
in moja in atova, stricev in tet
in dedkov in babic, bogve koliko let...
- Metka: In kaj je to takega?
- Babica: Spomnim se dobro:
Ko ata je prišel na svet
je spančkal v zibelki;
prišli so strici in tete,
prišli so drugi ljudje,
k zibelki so pokleknili
izrekli iskrene želje —
in mami je plalo srce
v ljubezni, veselju, ponosu.
Potem se umaknil je drugemu...
Deveti desetemu.
Joj, kakšno veselje!
- Metka: Veselje? Zakaj?
- Babica: Bratci in sestrice — ej, to so peli!
Z mlajšimi so se igrali, jih pestovali,
jih ljubkovali...
- Metka: Babica, kaj se solziš?
- Babica: Ti nimaš te sreče.
- Metka: Zakaj sem jaz sama?
- Babica: Tvoja je mama,
ko tebi je zibelka majhna postala,
žago vzela in jo razžagala,
— ta košček samo sem rešila —
Potlej so avto kupili...
- Metka: Babica, pripoveduj!
vezla sem, šivala, pela,
Zakaž ti zastaja beseda?
- Babica: Tebe sem zibala zadnjo;

z noge pa gugala zibelko.
In angelček tale je nihal s teboj
v levo, v desno, v desno, v levo...

Metka: Kaj bratcev in sestic ne bodem imela?

Babica: Ne, Metka.

Metka: Kako vendar to?

Babica: Ker zibko
avto je nadomestil...

Indijanska molitev

O Oče, katerega glas slišim v vetru
in katerega dih daje življenje vsemu svetu, sliši me!
Le človek sem pred Teboj, eden mnogih Tvojih otrok.
Majhen sem in slaboten.

Potrebujem Tvojo moč in modrost.

Daj mi, da bom hodil v lepoti in naj moje oči venomer
znova občudujejo veličastne sončne zahode.

Daj, da bodo moje roke spoštovale stvari, ki si jih Ti ustvaril;
da bo moj posluš oster in bom slišal Tvoj glas.

Daj mi modrosti, da bom razumel stvari, katere si učil moje ljudi;
nauk, ki si ga skril v vsak list in kamen.

Iščem moči, Oče, ne zato, da bi gospodoval nad svojimi brati,
temveč, da se bom lahko boril proti svojemu največjemu sovražniku —
samemu sebi.

Daj, da bom vselej pripravljen priti k Tebi s čistimi rokami
in ravnim pogledom, in ko moje življenje ugasne kot zahajajoče sonce,
da moj duh lahko pride k Tebi brez sramu.

Beli Oblak,

poglavar Ojibway Indijancev

Recitirano v angleščini na XIII. slovenskem dnevu ob priliki
nastopa Indijancev iz rodu Onandaga. — prevedel Otmar Mauser.

DR. TINE DEBELJAK — 70- LETNIK

Karkoli bi o slavlencu napisali v Vestniku, bi bilo premalo. Zato se ga bomo spomnili s skromnimi, a srčno vročimi besedami: naj Vam, gospod doktor, Vsemogočni nakloni mnogo mnogo zdravja in še več let, da bomo ob Vaši stalni povezanosti z nami še naprej junaško peljali boj za svobodno Slovenijo. — Bog Vas živi!

PREGELJ BOGO — 60-LETNIK

Vsaka družina z veseljem praznuje 60-letnico svojega očeta in moža. Ob Tvoji ženki Julki in hčerkama Gabrijeli in Marijani se boš poveselil ob Tvojem rojstnem dnevu, zahvaljujoč Stvarnika, ki Ti je naklonil to veselje. A vedi, Bogo, da se veselimo s Teboj in Tvojo družino tudi mi, borci, pa še drugi prijatelji, ki so te spremljali ali spoznali v Tvoji 60-letni življenjski dobi. Tvoja pot življenja je bila trda, polna razočaranj. Svoj prvi kruh si moral služiti — kot zavedni narodnjak — daleč od Slovenije. Ni te potrla — utrdilo Te je. V času okupacije si se odzval klicu domovine in na prvi okopih Dolenjske branil ideale krščanske vzgoje, ki sta Ti jo posredovala globoko ver-na mati in oče...

Ob koncu vojne Te je Bog ohranil pri življenju. Nisi klonil — dvignil si glavo in povsod branil in zagovarjal svete ideale 12.000 pobitih sodomobrancev. Tudi v naši protikomunistični organizaciji si delal, ne oziraje se na desno in ne na levo. Trpel si, ko se je organizacija zlomila na dvoje. Potem si prevzel mesto starešine in dobrom, koliko si se trudil, da bi prišlo do zopetnega združenja. Silam, ki so organizacijo razbile — nisi bil kos, a umaknil se nisi. Trdno si stal na mestu, kamor Te je dvignila Tvoja osebna poštenost in krščanska morala, ki je bila tudi bistvo vseh Tvojih domobrancev. Takega Te poznamo — Bogo — in takega Te imamo radi. Takega se Te veselimo in ponosni smo nate. Zato prosimo Boga, naj Te nam ta-

kega ohrani še dolgo let v veselje, ki ga s Tvojo družino z vsemi čestitkami in voščili delimo tudi mi — Tvoji soborci!

R. B

BERLOT VIKTOR — 60-LETNIK

Nositi škornje ima dvojen pomen. Prvi je, nositi obutev, ki se škornji imenujejo, drugič pa pravimo, da ima škornje človek, ki poseduje poštene in jasne ideje ter jih odločno brani. Takega sem Te spoznal v šoli v Mostah, kamor si prišel na oddih po dolгих in hudih bojih s svojo četo Vaških Stražarjev. A poleg škornjev si nosil še brado in če bi jo pustil rasti, bi Te danes zanjo pošteno cukale male vnukinje. Vnuki imajo starega očeta; stari oče pa je navadno star človek. Toda pri tebi ni tako. Časten naslov starega očeta pošteno zaslužiš. Toda, da bi rekel, da si star, pa gotovo ne.

Ko človek govori s Teboj, v mislih preleti spomine do prvega osebnega spoznanja, mora kar takole priznati: Pomladil se nisi — postaral pa tudi ne. Ostal si tak, kot si bil, v škornjih, pa čeprav te vrste obutve že dolgo ne nosiš. Takšnega Te pozna Tvoja ženka Štefka, sin Tine in hči Marjanca poročena Buda — vsega nežnega pa Tvoji vnukinji. Takšnega so Te poznali naši stražarji in domobranci; odločnega in jasnega te poznamo preživeli protikomunistični borec.

Nočemo povedati tu Tvojega „curriculum vitae“, ker vsega Tvojega življenja gotovo ne poznam in naredil bi Ti krivico, če bi ob naštevanju izpustil kaj, kar v Tvoj življenjepis spada.

Komunisti po Dolenjskem in Notranjskem so Te dobro poznali, zato si jim bil strah, pa tudi trn v peti. Niso Te zmogli! Kako so zatrepetali, ko si jim pogledal v hinavske in izdajalske oči s konja pod korom. S Teboj res niso mogli. Mogli pa smo mi, ker svojim prijateljem si bil dober prijatelj, borec — soborec.

Se dolgo vrsto let naj Te nam in Tvoji družini ohrani isti Bog, ki Te je ohranjal do Tvoje obletnice, isti Bog, ki Ti v moronski katedrali brez hrupa in prič — v intimnosti deli milosti pozabljenja prestanega gorja in daje moči, da ostajaš zaveden protikomunistični borec. Srečo, veselja in osebnega zadovoljstva Ti ob Tvojem jubileju dragi Viktor, žele — Tvoji soborci.

R. B

Z ABRAHAMOM SO SE SREČALI

RUDI BRAS

Verjemite ali ne, a Rudi Bras je izpolnil petdeset let. Včasih je bila to starost, ko so o vsakem slavljenju pisali. Danes je samo skromen mejnik na dolgi zemeljski poti. Tudi danes petdeset let še ni starost. Je pa čas, ko se z veseljem spominjaš nekdanjih let, od otroških do fantovskih pa preko domobranskih do begunskih. To je bil čas, ki nas je vse raztrgal po svoje. Tudi Rudija je to doletelo: spada namreč v tisto generacijo, ki ni mogla zrasti v mogočno drevo doma, in tudi ne pognati temeljitih korenin na tujih tleh. Preseljeno deblo, ki pa se je kljub vetrovom in nevihtam obdržalo. Rudi je šel zvesto po poti idealnega domobranca. V begunstvu in zdomstvu se je udeleževal in se še udeležuje v javnem življenju. Kolikokrat je nastopil pri pevskih koncertih, koliko drobnega dela opravil za to ali ono akademijo, koliko potov premotoril, ko je iskal sodelavcev. Je pa tudi tajnik buenosaireskega odbora borcev in bistveno je sodeloval pri postavitvi spomenika padlim v Slovenski hiši.

Dragi Rudi! Vse najboljše in korajžno naprej!

MARIJAN POGRAJC

Sicer bo hud, ker bomo na veliki zvon obesili tudi njegovo petdesetletnico. Ne bi bilo namreč prav, ako bi ga prezrli ali celo pozabili, kajti Marijan je temeljito doprinesel svoj delež v revoluciji in se povsod, kjer so ga nadrejeni postavili, izkazal za zrelega moža, čeprav je bil takrat še zelo mlad. Kot smo bili vsi, pa nas je vojni čas kaj hitro streznil.

Marijan je že v Lienzu ponovno prijel za delo v skupnosti, sodeloval pri odboru študentov v Gradcu, pri šolskem odboru na Pristavi v Castellarju in ves čas tudi pri svojem akademskem društvu Straži.

Menda je bila v srbski vojski, menda naj bi bila celo v jugoslovanski, navada, da je bil letnik, v katerem se je rodil tudi kralj, oproščen vojaške službe odn. je služil samo kratek rok. Kakšno čudno naključje! Letošnji petdesetletniki so vsi rojeni isto leto kot bivši kralj Peter II — R.I.P. — pa jim vojaški rok ni bil niti oproščen, kaj šele skrajšan. Prav krepko so morali odslužiti vsa štiri leta.

Štiri leta! Tako kot se jih spominjajo drugi, se jih bo tudi Marjar. Štiri leta, ki so izklesala za življenje marsikoga, štiri leta, ki se jim ne smemo izneveriti. Tega se tudi Marijan zaveda.

Bog Te živi!

Tudi pri nas v Gilbertu...

V „Vestniku“ stalno omenjate domobrance in druge protikomunistične borce, ki obhajajo svoje življenjske jubileje. Tudi pri nas v Gilbertu (Minnesota, ZDA) imamo borce, ki se včasih dokopljejo do kakega jubileja. Letos se je ali se bo — ako Bog da — kar trem borcem posrečilo obhajati svojo 65-letnico. Ti so:

naš agilni predsednik **Franc Krulc**, rojen 22. novembra 1908;
naš zgodovinski referent **Andrej Pučko**, rojen 12. avgusta 1908;
in naš zvesti član **Janez Gruden**, rojen 18. septembra 1908.
Morda ima še kdo kak jubilej, pa zanj ne vemo.

Vsem znanim in tudi neznanim jubilarantom DSPB v Gilbertu iskreno čestitamo in jih prosimo, da vztrajajo pri delu za tiste ideale, za katere so se borili že tudi doma.

V SPOMIN

V mestu Rosario (Argentina) je umrl dne 30. marca t. l. g. **FRANC PRISTAVEC**, zaveden narodnjak, Maistrov borec na Koroškem in odločen protikomunist. Naj v miru počiva.

3. junija je umrl dr. **JOŽA BASAJ**, prvi predsednik NO za Slovenijo in oče dveh sinov, vrnjenih iz Vetrinja in pobitih. Naj mu bo Vsemogočni plačnik za vse prestalo trpljenje na tej zemlji.

28. maja je preminul **LUDVIK KRŽIČ**, bivši župan in oče ubitih domobrancev Ludvika in Toneta. Naj vedno zavedni narodni delavec v miru počiva pri svojem Stvarniku!

TORONTO

Občni zbor borcev

Organizacija, ki vsako leto skliče svoj občni zbor, je živa. To moremo in smemo z vso resnostjo reči tudi o Društvu slovenskih protikomunističnih borcev, katerih glasilo je „Vestnik“. Letošnji redni občni zbor je bil v soboto, 14. aprila 1973, v Slovenskem domu na 864 Pape Ave. Bil je tudi bolj obiskan kot prejšnje leto. Udeležili so se ga tudi trije borci, ki v emigraciji opravljajo vidne funkcije: gg. Otmar Mauser in dr. Peter Urbanc, člana NO; pisatelj g. Karel Mauser, predsednik Zveze DSPB iz Člevelanda, se je tisti dan mudil pri svoji materi, pa je prišel pozdravit zborovalce.

Odborniki so podali svoja poročila in povedali, kaj so med letom delali. Poročila so dala članom priliko, da so v razgovoru in debati osvetlili nekatere probleme, ki v slovenski skupnosti, katero so začeli in organizacijsko povezali predvsem borci proti komunizmu, postajajo pereči in vzbujajo v njej ogorčenje. Tak problem je bil v preteklem letu poskus vdora rdečih elementov v slovensko farno središče. Ko je bil dan na program partizanski film v cerkveni dvorani, je bil napad odbit. Prodor pa se je posrečil, ko je prišel v to dvorano komunistični konzul z ljubljanskimi pevci in plesalci 25. marca 1973, ko so jih prireditelji koncerta povabili na večerjo. Občni zbor je obsodil vse poskuse uporabljanja slovenskega verskega središča za režimsko vplivanje na slovenski Toronto. Priporočil je navzočim bolj skrbno paznjo in večjo delavnost v tem oziru.

Pri volitvah je bil izvoljen nov odbor, ki mu znova predseduje g. Ciril Prezelj. Dobil pa je novega podpredsednika g. I. Marna i novega tajnika g. J. Kvasa. Blagajnik je ostal še g. K. Komar, prav tako tisk. referent g. Otmar Mauser. Za delegata je bil izvoljen g. A. Adamič.

Ko so bile vse formalnosti občnega zbora končane, je predsednik lepo pozdravil predsednika Zveze DSPB pisatelja Karla Mauserja in ga prosil, da bi kaj povedal in dal kako smernico v teh zmedenih časih. Predsednik Zveze se je pozivu rade volje odzval in je v kramljajočem govoru nanizal zdravih smernic in načel, ki naj bi se jih borci držali v svojem življenju in pri svojem delu. Naj omenim samo nekaj misli.

Emigraciji in njenemu protikomunističnemu nastrojenju škodijo tisti, ki brez vsake potrebe hodijo domov na izlete, če so bili kdaj aktivni v pro-

tikomunistični borbi. Na drugi strani ji pa škodijo obiski kulturnih skupin, ki jih režim pošilja po svobodnih slovenskih naselbinah. Pri vsem tem je potrebno, da borci vztrajajo kot pogumni in pokončni ljudje, naj bodo kjerko. Med seboj naj si pomagajo in zaupajo. Tudi most med obema borčevskima organizacijama je treba graditi od osebe do osebe in ta most naj sloni na medsebojnem zaupanju in prijateljstvu. Toliko je vezi, toliko skupnega mišljenja in prepričanja, ki vse borce druži v eno enoto nasproti komunizmu. Ta enotnost se mora poznati v naselbinah svobodne Slovenije. Emigracija, krtere hrbtenica so borci, svoje naloge še ni opravila. Dela je še veliko, čuječnost je potrebna bolj kot kdaj prej, ker komunizem svojo taktiko stalno spreminja, ko v bistvu ostaja vedno isti.

Navzoči so govor g. Karla Mauserja sprejeli z navdušenim odobravanjem. Ob pozni uri so zaključili občni zbor.

GILBERT, Minnesota

14. redni letni občni zbor DSPB Gilbert, Minnesota

Vredno je poudariti, da je zavednost Društva S.P.B. na Gelbertu kar na dostojni višini po 14 letih. Občni zbor se je vršil 15. aprila 1973 v Park paviljonu na Biwabiku. Zborovanja so se poleg članov udeležile tudi njih družine. Ne samo, da so ostali zvesti idealom dragih soborcev in narodnih mučencev, ti se tudi radi v obilnem številu udeležujejo društvenih prireditav.

Zboru je predsedoval že drugo leto agilni društveni predsednik Franc Krule, ki je podal tudi odborovo poročilo za preteklo leto.

Po molitvi in običajnih formalnostih je omenil, da se je odbor sestel sedemkrat v zadnjem poslovnem letu. Na sejah je obravnaval društvene zadeve. Tajnik je vedno prečital zadnji sejni zapisnik in vse dopise, ki so se izmenjali med' glavnim odborom Zveze uredništva Vestnika in društvenim delegatom Ovsenikom. Dalje je poročal, da so bili pri vsaki seji narejeni potrebni sklepi za nadaljnje delo v organizaciji. Tako se je pod njegovim vodstvom izredno lepo vršil spominski dan v nedeljo, 16. julija 1972, kar je bilo objavljeno v društvenem glasilu in v Ameriški domovini. Pripomnil je, da se je proslava vršila v juliju zato, da se je lahko udeležil tudi Zvezni predsednik Karel Mauser.

Po gornjem poročilu je prišla na spored duhovna misel katero je lepo podal v vzdušju velikega tedna društveni duhovni vodja č. g. Janez Šuštaršič. Sledilo je še kratko poročilo blagajnika Metoda Menarta, na kar je predsednik priporočil članom, da bi po možnosti prispevali v tiskovni sklad Vestnika. Blagajnik je prejel to zadevno prošnjo od uprave glasila iz Argentine, katero je predsedujoči dobesedno prečital.

Kakor vsako leto, tako so bile tudi letos na dnevnem redu volitve novega upravnega in nadzornega odbora. Ponovno je bil izvoljen celotni stari upravni odbor. V nadzorni odbor pa je bil izvoljen Miha Sodnik na mesto Franca Vidmarja, ki se je izselil.

Pri slučajnostih je tajnik predlagal, naj se izdela načrt za junijsko proslavo in določi kraj, kjer naj bi se vršila. Č. g. Janez Dolšina je ponu-

dil cerkev, kjer naj bi se darovala sv. maša za pokojne soborce in druge žrtve vojske in revolucije. Po sv. maši pa bo tudi na razpolago cerkvena dvorana, kar udeleženci z veseljem vzamejo na znanje. Ostali spored pa bo določil odbor.

Andrej Perčič (zapisnikar)

SLOVENSKI SPOMINSKI DAN V CLEVELANDU

V Clevelandu obhajamo Slovenci Spominski dan v nedeljo, pred ameriškim Spominskim dnevom, ki je državni praznik t. j. na zadnji ponedeljek v maju. Letos je bilo to 27. maja.

Tudi to pot smo Slovenci zopet poromali k Lurški Mariji na Providence Heights. To spominsko pobožnost je uvedel rajni škof dr. Gregorij Rožman.

Votlina z oltarjem Lurške Marije je na prostem, lepa nova cerkev pa je kar blizu na istih romarskih prostorih. Letos nam je deževno vreme onemogočilo, da bi imeli to vsakoletno pobožnost na prostem. Ni sicer deževalo, bilo pa je hladno in nezanesljivo vreme, ki bi moglo pokvariti pobožnost na prostem. Zato smo se odločili imeti sv. mašo v cerkvi.

Kljub nezanesljivemu vremenu je bila cerkev skoraj premajhna za toliko ljudi, ki so prišli na Slovenski Spominski dan molit za slovenske žrtve vojske in komunistične revolucije.

Pred oltarjem so se razvrstile številne narodne noše, kar je bilo posebno lepo in spodbudno, saj v slabem vremenu nikdo rad ne izpostavlja svoje narodne noše dežju. Pred oltarjem je bil postavljen velik venec Društva Slovenskih protikomunističnih borcev v čast in spomin padlim.

Sv. mašo je daroval č. g. dr. Pavel Krajnik, komentator in lektor sta bila Karel Mauser in Jože Melaher. Petje na koroju je vodil in spremljal na orglah Rudi Knez. Med sv. mašo je bilo tudi ljudsko petje.

Č. g. dr. Pavel Krajnik je v pridigi z globokimi mislimi posvetil našo skupno pobožnost pomenu žrtev slovenskega naroda med zadnjo vojsko in komunistično revolucijo.

Po sv. maši smo v procesiji nesli venec v spomin padlim in ga položili pred kip Lurške Marije. Popoldne ob dveh so bile pri Lurški Mariji na prostem pete litanije z blagoslovom, kar je tudi opravil č. g. dr. Pavel Krajnik. Po litanijah smo se odpeljali na pokopališče

Vernih duš, kamor ob Slovenskem Spominskem dnevu zahajamo že nekaj let. Na pokopališču smo se zbrali pri grobu dr. Mihe Kreka, pri grobovih Slovencev, ameriških vojakov, ki so padli v Vietnamu in letos tudi pri grobu generala Ivana Prezlja, ki je bil tukaj pokopan pred nekaj tedni. Pri vsakem grobu je Karel Mauser molil molitve za mrtve in tudi za vse Slovence, ki so pokopani na tem pokopališču in drugod. Na ta način smo se simbolično povezali tudi z vsemi mrtvimi, ki leže po neznanih grobovih doma.

Kljub rahlemu dežju, je prišlo na precej oddaljeno pokopališče nepričakovano veliko ljudi. K tej pobožnosti Slovenskega Spominskega dneva pride vsako leto tudi ga. Malka Krek in popoldne skupaj z nami moli na grobu svojega ranjkega moža dr. Miha Kreka.

Društvo SPB Cleveland, ki vsako leto skrbi, da se na Slovenski Spominski dan zberemo Slovenci pri tej cerkveni svečanosti v spomin padlim slovenskim žrtvam vojne in komunistične revolucije, ohranja s tem tradicijo, ki so jo Slovenci kmalu po prihodu v Ameriko uvedli. Hvala vsem, ki to pripravljajo in vsem, ki se ob tem našem prazniku vsako leto v tako velikem številu zberejo pred oltarjem Lurške Marije, da skupno molimo za duše padlih in pomorjenih ter da bi njih žrtve ostale v zgled in svarilo poznejšim rodovom.

J. M.

MINNESOTA

Slovenski spominski dan

Na pobudo č. g. *Janeza Dolšina* smo imeli letošnjo spominsko proslavo v njegovi župniji — v cerkvi Sv. rožnega venca. Na tem mestu se mu za izkazano gostoljubje najlepše zahvaljujemo.

Spominska proslava se je vršila 17. junija. Obstojala je iz sv. maše in spominskega zborovanja. Sv. mašo je daroval društveni duhovni vodja č. g. Janez Šušteršič. Stregel mu je č. g. župnik *Janez Dolšina*. Darovana je bila za vse slovenske žrtve vojne in komunistične revolucije, zlasti še za pomorje domobrance že po končani vojni. Sv. maša se je vršila v slovenskem jeziku. Med mašo je bilo ljudsko petje slovenskih mašnih pesmi pod vodstvom društvenega predsednika Fr. Krulca in organista V. Kuntara.

Po evangeliju je imel č. g. Šuštaršič globoko pridigo, v kateri se je spominjal naših mučencev. Poudaril je, da je prav, da vsako leto obnavljamo spomin nanje in da stalno molimo za mučence, od katerih so mnogi brez dvoma že prejeli večno plačilo za svojo zvestobo, nekateri pa morda še potrebujejo našo pomoč, ki jo jim moremo izkazovati z vztrajno molitvijo. Ker smo kristjani, moramo odpustiti tudi svojim sovražnikom in moliti

zanje. Posebej pa je še naglasil, da svojih narodnih mučencev ne smemo nikdar pozabiti in prav tako ne trpečih bratov v domovini.

Po sv. maši se je vršilo spominsko zborovanje v cerkveni dvorani. Spominski govor je imel č. g. Janez Dolšina, ki je orisal zločinsko naravo komunizma in strahote, ki jih je zagrešil nad slovenskim narodom. Iz „Svobodne Slovenije“ je nato prebral uvodnik „Morija iz strahu za oblast“ v katerem je podano priznanje znanega partijskega funkcionarja Kocijančiča, da so komunisti v strahu za svojo oblast takoj ob koncu vojne vse nasprotnike pobili. To dejanje sedaj Kocijančič osebno obžaluje in celo svetuje, naj se pobitim postavijo spomeniki, ker so se hrabro borili za svojo idejo.

Sledilo je petje domobranske himne „Oče, mati...“, nakar se je predsednik Franc Krulc zahvalil č. g. Šuštaršiču za sv. mašo, č. g. Dolšini pa za obširni govor na spominskem zborovanju in vsem številnim navzočim, ki so prihiteli na ta spominski dan, da počastijo spomin vseh žrtev vojne in komunistične revolucije.

Odbor DSPB — Gilbert

V tiskovni sklad Vestnika:

Bajda Pavel	6.--	Rev. Vovk Jože	1.--
Sodnik Miha	2.--	Dolenc Jože	1.--
Perčič Andrej	5.--	Zupančič Anton	3.--
Pučko Andrej	5.--	Škrbec Janez	6.--
Škorjanec Jože	1.--	Štrukelj Anton	2.--
Gruden Janez	1.--	Tušar Anica	2.--
Krulc Franc	5.--	Menart Metod	5.--
Rev. Šuštaršič Janez	5.--	Skupaj (v dolarjih) ...	52.--
Rev. Dolšina Janez	2.--	Prof. Horvat Lojze (pesi)	4.--
		Vsem iskrena hvala!	

PABERKI

KDO UNIČUJE SLOVENSTVO?

V tržaškem občinskem svetu se je pripetilo nekaj zelo žalostnega. Na dnevnem redu je bilo vprašanje uporabe slovenščine v okviru delovanja tržaškega občinskega sveta. Občinski svetniki italijanske narodnosti so seveda nasprotovali temu, da bi se v tržaških občinskih uradih uradovalo tudi v slovenščini. Pri glasovanju o tem vprašanju so nekateri glasovali proti, nekateri pa so se vzdržali. Med temi, ki so se vzdržali pri glasovanju so bili tudi Slovenci, izvoljeni na listi Italijanske socialistične stranke, med njimi

tudi znani Dušan Hreščak. Pred volitvami je ta stranka — in zlasti je to poudarjal Hreščak — obljubljala, da se bo borila za slovenske narodnostne pravice. Takoj po volitvah pa je stranka in z njo tudi slovenski občinski svetovalci, izvoljeni na njeni listi, požrla dano besedo. Krivdo za to sramotno postopanje ima komunistični režim v domovini, ki sili primorske Slovence, da volijo italijanske stranke.

VODSTVO JUGOSLOVANSKE VOJSKE

Znana revija „Osteuropäische Rundschau“, ki jo izdaja „Svobodna Evropa“ (Free Europe, Incorporated) je v svoji številki 9/1972 objavila podatke o jugoslovanski vojski. Iz teh podatkov je razvidno, koliko častnikov ima posamezna narodnost. Razpredelnica teh podatkov pokaže tole:

Narodnost	Odstotek prebivalstva	Odstotek častnikov	Odstotek generalov
Srbi	41,7	60,5	46,0
Hrvati	23,0	14,0	19,0
Slovenci	8,5	5,0	6,0
Črnogorci	3,0	8,0	19,0
Makedonci	7,0	6,0	5,0
Muslimani	6,5	3,5	4,0
Albanci	6,0	2,0	0,5
Ostali	4,3	1,0	0,5

Te številke so gotovo zelo zanimive. Odstotek srbskih častnikov je mnogo višji kot je odstotek srbskega prebivalstva v Jugoslaviji, dočim odstotek generalov približno ustreza številu prebivalstva. Pri Hrvatih je odstotek častnikov mnogo nižji kot bi jih jim pripadalo po številu prebivalstva. Zanimivo pa je, da je odstotek hrvatskih generalov precej visok. Slovenci se za vojaške službe nismo preveč potegovali niti v kraljevi Jugoslaviji niti se zdaj potegujemo v Titovi Jugoslaviji. Število častnikov je skoraj za polovico nižje kot bi nam jih šlo po številu prebivalstva. Posebno mesto v jugoslovanski vojski pa zavzemajo črnogorci. V Jugoslaviji je samo 3% črnogorcev, pa imajo 8% častnikov in kar 19% generalov — torej toliko generalov kot Hrvati, katerih je 23%. Vse ostale narodnosti so v častniškem zboru slabše zastopane.

KOMUNIZEM NI DELAVSKO GIBANJE

Milovan Djilas je objavil v ameriškem časopisu „The New York Times“ tri članke o 125 letnici komunističnega manifesta, ki sta ga leta 1948 izdala Marx in Engels. V teh člankih je Djilas razvil nekaj zanimivih misli. Naj navedemo nekaj teh misli: Delavstvo se ni nikoli v velikem številu prostovoljno vpisovalo v komunistično stranko. V kolikor je sledilom komunistom, jim je sledilo zato, ker je upalo, da bo z njihovo pomočjo izbojevalo večji

kos kruha; komunistična ideologija jih je kaj malo zanimala in jih tudi danes ne zanima. Marks se je silno zmotil, ko je trdil, da bodo delavci v industrijskih deželah postajali vedno bolj siromašni in bodo izvedli socialno revolucijo. Res pa je, da se je življenjska raven delavstva v industrijskih deželah zelo zvišala in da revolucij ne delajo delavci, ampak profesionalni revolucionarji. V komunističnem režimu ima vso oblast „novi razred“ komunističnih funkcionarjev, delavske množice nimajo v tem režimu prav nobene besede. Sindikati so orodje komunistične stranke. Marksova vizija prihodnosti se v mnogo večji meri ostvarja v kapitalizmu kot v komunizmu: razlika med ročnim in umskim delavcem je v kapitalističnih državah vedno manjša. Tudi razlika med revnimi in bogatimi je v industrijskih zapadnih državah vedno manjša. Nasprotno pa postaja delavstvo v komunističnih državah vedno bolj siromašno in je brez tistih pravic kot jih ima delavstvo v kapitalističnih državah (npr. pravica stavkanja). Svoja izvajanja sklene Djilas s trditvijo: *Komunizem ni delavsko gibanje!*

SLOVENSKE TELEVIZIJE NIMAMO

Ljubljanci so na svojo televizijo ponosni in skrbno pazijo, da bi ne postala „slovenska“.

Tako so v preteklem novembru v okviru oddaj „S kamero po svetu“, ki so sicer dobre in zanimive, oddajali tudi svet pod Andi v Južni Ameriki. Na vrsti so bili Andi pod Tronadorjem, ki je nekako na sredi argentinskih Andov nad Bariločami.

V Bariločah je danes večje število Slovencev, ki so se naselili po zadnji svetovni vojni in se tam dobro uveljavili kot gospodarstveniki in tudi kot alpinisti. Imajo tudi slovensko šolo, slovenski zbor in še marsikaj drugega slovenskega. Kot alpinisti so prvi preplezali številne grebene in vrhove argentinskih Andov ter pri tem imeli tudi tri smrtne žrtve: Tončka Pongerca, Božidarja Vivoda in Tomaža Kralja. Uveljavili so se v argentinski alpinistiki tako, da je Slovenec Dinko Bertonec prišel v argentinsko odpravo na Himalajo in je pot odprave opisal v knjigi „Daulaghiri“. Slovenska alpinistika je torej vtisnila trajne sledove v argentinskih Andih. Pod Tronadorjem je slovenska družina tdi odprla gostišče, ki slovi danes v Bariločah in pri obiskovalcih Andov.

Reporter ljubljanske televizije je te kraje obiskal, jih fotografiral, se razgovarjal s slovenskimi ljudmi, ujel v kamero tudi nje in registriral govorico slovenskih ljudi pod Andi.

Prijatelji so me opozorili na to oddajo: „Videl boš Slovence pod Andi.“ Zato sem si vzel čas in si jo ogledal. Krasna je bila pokrajina, zanimivi podatki v njej in o Bariločah, kjer se oddaja začenja. *Toda o Slovencih v tistih krajih ne duha ne sluha*. Samo „El Campanile esloveno“ (Slovenski zvonik) je ostal v oddaji kot edina priča o Slovencih pod Andi. Kamera se je vrtela okrog slovenskega gostišča, videla turiste in ptice, ni pa videla slovenskih ljudi, ki gostišče vodijo, in njih otrok, ni slišala slovenskega petja pod Andi in slovenske govorice.

Kriv za to ni reporter, ki je oddajo lepo pripravil in pravično ter objektivno posnel tudi slovenske ljudi pod Andi, *kriva je cenzura ljubljanske televizije, ki je vse „slovensko“ lepo pristrigla*, da bi ia kdo ne začel misliti, da imamo kie na svetu slovensko televizijo. Imamo ljubljansko, nimamo pa slovenske televizije. To se pravi, imamo partijsko, nimamo pa slovenske televizije.

Zaradi tega bomo tudi letos, kot že vsa leta nazaj, na sveto božično noč verjetno poslušali kake neokusne „mojstre“ iz Beograda, ki ne veš, ali bi se z njimi smejal ali bi nad njih humorjem jokaj, pa še kake druge internacio-

nalne oddaje. Samo slovenskih božičnih pesmi iz ljubljanske televizije in radia ne bo slišati. Če boš hotel poslušati slovensko ljudsko božično pesem, boš moral na tuje postaje, v Trst, Celovec, Cleveland, Pariz, Vatikan. Kajti Ljubljana še posebno ob takih priložnostih skrbno pazi, da ne postane slovenska.

Tako je. Ostaja pa vprašanje, ali je prav, da je tako.

(Katoliški glas, Gorica—Trst, 21. dec. 1972, str. 6)

NIXON JE PRISEGEL

Ob nastopu svoje druge predsedniške dobe je predsednik Združenih držav Amerike Richard Nixon prisegel na sveto pismo stare zaveze. Sveto pismo je bilo odprto na strani, kjer pravi prerok Izaija naslednje:

„Svoj meč bodo prelili v plug in svojo sulico spremenili v kresalo, a narodi ne bodo nikdar več potegnili meča drug proti drugemu ter se ne bodo več vojskovali.“

Nixon se je z izbiro Izaijeve prerokbe pokazal velikega pacifista in samo želimo, da bi mu uspelo voditi ameriško in svetovno politiko tako, da mu ne bi bilo treba uporabljati meča in sulice.

POLOŽAJ KATOLIŠKE CERKVE NA SLOVAŠKEM IN V LITVI

Slovaški katoliški tednik Jednota v ZDA je prinesel poročilo, kako je sedaj s katoliško Cerkvijo na Slovaškem, nekoč eno najbolj katoliških dežel na svetu. Članek je bil napisan ob priliki smrti edinega katoliškega škofa Pobožnega, ki je umrl koncem leta 1972. Iz primerjave statistike v letih 1945 in 1972 je najbolj jasno razviden položaj katolištva. Leta 1945 je Slovaška imela 9 škofov, 2480 duhovnikov, 744 redovnikov, 4971 redovnic, 6 bogoslovnic, 9 katoliških založb, 35 katoliških listov, 331 samostanov in 1887 katoliških šol. Leta 1972, po smrti škofa Pobožnega nimajo niti enega škofa, duhovnikov 1858, večinoma starih, od katerih jih je tretjina 690 po zaporih in na prisilnem delu; niti enega redovnika ni več, ker so vse redove nasilno razpustili, pač pa je ostalo še 1747 redovnic, predvsem kot bolniške sestre. Od 6 bogoslovij je ostalo samo še eno; od devetih založb ena sama, kontrolirana od vlade; prav tako en sam časopis, seveda kontroliran. Samostane so vse ukinili in konfiscirali. Tudi ni od 1887 šol nobene več katoliške. — Vse to je rezultat „osvobojenja“.

Prav tako se je godi katoliški Cerkvi v baltških državah, ki so že od i. 1939 priključene v Sovjetsko zvezo. O tem poroča znana publicistka Janica Borun v londonskem Catholic Fireside pod naslovom Tragedija v Litvi. Pred vojno je imela Litva 12 škofov, 1500 duhovnikov in sto samostanov. Zdaj so vsi samostani zaprti in razpuščeni. Duhovnikov je ostalo še 800, kajti večina jih je bilo deportiranih v notranjost Sovjetske zveze, kjer jih je 675 umrlo. Polovico cerkva je zaprtih in zapuščenih. Nekaj duhovnikov so zdravili zaprli v umobolnice in jih ne puste — kljub zahtevam faranov — na lare. Vsako leto umre povprečno 30 duhovnikov, dočim edino bogoslovje, ki je še preostalo, da 4—5 novih duhovnikov. In še te duhovnike določajo za posvetitev — ateistične oblasti. Zadnji katekizem, ki je bil tiskan v Litvi, je bil pred vojno l. 1939.

Tako gre „odkatičanje“ teh dveh najbolj katoliških dežel pod komunističnimi režimi.

ODBOR ZAVETIŠČA ŠKOFA DR. GEGORIJA ROŽMANA SPOROČA

Prispevki za zavetišče od 1. maja do 30. junija 1973:

Darovali so:

Schubert Ana	96.—
Baraga Aleksandra	36.—
Kocjančič Doroteja	36.—
Hacin Pavla	36.—
Kremžar Marko	18.—
Lipovšek Poldka	10.—
Benko Franc	181.53
Glinšek Nace	100.—
Budinek Vojteh	22.25
Boc Milan	100.—
Malovrh Franc	26.—
Rozman Jakob	30.—
Tomšič Vida	500.—
Karba Bojana	400.—
Tršan Janez	100.—
Loboda Marjan	26.—
Tičar Beno	100.—
Bidovec Tone	100.—
N. N. - i	3.676.50
Kremžar Marko (pregled knjig in podpis bilance)	500.—
Mladinski pevski zbor	
pevski koncert 28. 4. 73	1.122.—
Budinek Vojteh (nabral med rojaki v Braziliji):	
Malgaj Rafko	55.55
Polič Stojan	55.50
Danev Jože	18.50
Dr. Tonda Alojzij	92.50
Inž. Kranjc Andrej	92.50
Žagar Janez	92.50
Inž. Lajevic Marko	92.50
Majer Valentin	92.50

Mestnik Jože	92.50
Hlebanja Janez	92.50
Hlebanja Fric	92.50
Mirt Vinko	92.50
Mirt Stanko	92.50
Jančar Adolf	55.50
Črnugelj Martin st.	185.—
Inž. Slivnik Herbert	185.—
N. N.	9.25
Skupaj	8.705.53

Mesto cvetja za pokojnike:

pok. Krenner Franc:	
Krenner Julija	100.—
pok. Šegulja Stanko:	
Štefanič Jože	50.—
rok. Pristavec Franc:	
N. N. — Rosario	150.—
N. N. — Rosario	100.—
Padli in pomorjeni domobranci 24. čete:	
Buda Stanko	200.—
pok. Kržič Ludvik:	
Bavec Janez	30.—
Skupaj	630.—

Od 1. 3. 1973 do 30. 6. 1973:

Prodaja knjige „Martín Fierro“	1.240.—
Dobiček pri kosilu v Zavetišču 18. 3. 1973	96.76

ODBOR SLOVNSKEGA ZAVETIŠČA VAS VABI:

na družabno-prijateljsko večerjo v korist Zavetišča, v soboto, 21. julija 1973 v „Našem domu“ v San Justo.

na Tombolo v korist Zavetišča, v nedeljo, 9. septembra 1973 v „Slomškovem domu“ v Ramos Mejía.

Matjaž Klepec, *Teharje so tlakovane z našo krvjo*. Samozaložba. Tisk Editorial Baraga SRL, Buenos Aires. Cena 10.— pesov (1.000.— starih). Dobi se v Dušnopastirski pisarni, R. L. Falcón 4158.

Avtor, bivši domobranec, se je resnično potrudil, da je v lično opremljeni knjižici 102 strani izbral pretresljive popise predaje v Pliberku, vožnje v Celje, pokola domobranskih častnikov v Teharjih, popise drugih pokolov in podatke o grobiščih pobitih. V knjižici so navedbe iz knjig Vetrinjska tragedija, Odprti grobovi, Krivda rdeče fronte, Matica mrtvih. Tako bodo kot dokument služile marsikomu, ki sicer te ali one knjige ni bral.

Knjižica je namenjena v prvi vrsti mladini doma in v zdomstvu sploh. Upati je, da bo svoj namen dosegla. Drugo bi se lahko trdilo o uvodu, ki ga je isti domobranec napisal. Najprej to, da sedanja mladina psevdonimov ne sprejema, potem pa, da je napisan preveč po buenosaireško, in silno bi bil vesel, ako bi se motil. Se pravi: počakati bo treba vsaj kak komentar mladih ljudi, da bomo vedeli, ali jim tak način popisovanja preteklosti prav to tudi približa. In še večjo uslugo bodo naredili tisti nekdanji borci, ki živijo v Evropi, ako bodo sporočili odmeve na uvod. Morda bomo morali naše pisanje precej zaokreniti — ne mislim ideološko, pač pa oblikovno —, da bomo prišli do sedanje mladine. Gotovo pa ne v smeri, kot jo nakazuje Klepec.

Dodal bi še tole: Klepec pravi v uvodu, da je slovensko politično vodstvo zagrešilo usodno napako, ker ni šlo v ilegalo, itd., it., kot je običajno pisarjenje v nekaterih krogih. Če že to povedo, potem bi tudi morali povedeti, da tak ali tak, kakršen pač Narodni odbor je, je še vedno edina konstitucija in jo je kot tako treba reševati v bodočnosti.

Pa še to: precej načelnosti se podre takoj, ko vidiš, kje je bila knjiga tiskana. Ne vidim dosti razlike med vodstvom tiskarne in vodstvom cerkve Marije Pomagaj v Kanadi, kjer so jugoslovanskega konzula slovesno sprejemali. Tudi pri tej stvari bo enkrat treba postaviti meje: kje smo in kaj hočemo. Ne gre, da bi zablode drugod reševali s tiskanjem protirežimskega čtiva na drugem koncu Amerike. — Sicer pa: kakšna zabloda bi bila potrebna, da bi ista tiskarna natisnila četrti del spominov Rude Jurčeca: Skozi luči in sence.

Pavle Ranč

Vse naročnike v Buenos Airesu lepo prosimo, da poravnajo naročnino v Dušnopastirski pisarni v Buenos Airesu — Slovenska hiša, Ramón L. Falcón 4158.

Tej številki smo priložili bilančno poročilo Zavetišča škofa dr. Gregorija Rožmana (poslovno leto 1-3-72—28-2-73).
Postanite člani Zavetišča in darujte v njegove namene.

VSEBINA: Saludo del Tte. gral. (RE) J. D. Perón — Veličina njihove žrtve (Božo Stariha) — Izdaja nad Slovenijo v svetu (Pavle Rant) — Kritične pripombe k ustavnim spremembam v Jugoslaviji (dr. Ludvik Vrtačič) — Ob 15-letnici smrti svetnika Karla Škulja — Milosav Vasiljević piše uredništvu — Generalu Krennerju v spomin (Maks Loh) — Umrli je general Prezelj — Krik iz Varšave (Z. Jasinski-Tine Debeljak) — Slovenska fakulteta (dr. Tine Debeljak) — Vlasov slučaj in vest (Otmar Mauser) — Stopil bom k oltarju (Marija Brenčič-Jelen) — Slovenska obala (Rudolf Smersu) — Pisma uredništvu — Babičina svetinja (M. O.) — Indijanska molitev (prevedel O. Mauser) — Naši jubilanti: dr. Tine Debeljak — Pregelj Bogo — Berlot Viktor — Bras Rudi — Pograjc Marijan — Franc Krule — Andrej Pučko — Janez Gruden — V spomin: Franc Pristavec — dr. Joža Basaj — Ludvik Kržič — Društvene novice: Toronto — Gilbert — Cleveland — Minnesota — Paberki — Odbor zavetišča škofa dr. Gregorija Rožmana sporoča — Nove knjige: Matjaž Klepec, Teharje so tlakovane z našo lovjo (Pavle Rant).

Opozarjamo,

da bomo v prihodnji številki začeli objavljati prevod brošure **Milosava Vasiljevića** z naslovom Temelji marksizma, ki ga je za slovenske bralce skrbno pripravil g. **Radivoj Rigler**.

Poleg običajne naklade bomo tiskali še zadostno količino izvodov posebej, kar je namenjeno predvsem naši študirajoči mladini.

Izvodi bodo na razpolago pri SKAD-u, SDO in SFZ ter pri posameznih odbornikih DSPB.

Correo Argentino Suc. 7	TARIFA REDUCIDA Concesión No. 6830	Propiedad Intelectual No. 1.144.379 Ramón Faicón 4158, Bs. As.
-------------------------------	---------------------------------------	--